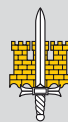

Defensor Patriae

Maanpuolustuskorkeakoulun lehti 1/2011

DEFENSOR PATRIAE

Maanpuolustuskorkeakoulun lehti
1/2011

TOIMITUSNEUVOSTO

Päätoimittaja kommodori
Aulis Minkkinen 0299530102

Toimituspäällikkö
Harri Valtonen 0299530119

Sihteeri
Paula Helin 0299530120

Kieliasiantuntija
Sara Hännikäinen

Arkistonhoitaja
Päivi Vestola

Sotilaspastori
Janne Aalto

Komentajakapteeni
Juha Torkkeli

Suunnittelija
Anssi Saari

Perinneyhdistys
Esko Vaahtolammi

Kuvat
MPKK, ellei toisin mainita

Taitto
Tiina Kokkonen

Kannen kuva
Jarno Riipinen

Takakannen ilmoitus
Antti Sartanen

Painopaikka
Edita Prima Oy, Helsinki 2011
Osoitteenmuutokset
rekisterit@edita.fi
Sähköpostia lähettäessäsi
mainitse lehden nimi

ISSN-L 1798-162X
ISSN 1798-162X

- 3 **Pääkirjoitus**
Päätoimittaja, hallintojohtaja Aulis Minkkinen
- 4 **Näkymiä**
Rehtori kenraalimajuri Vesa Tynkkynen
- 6 **Sekakalaa**
Aulis Minkkinen
- 10 **Miksi uudistaa organisaatio, jos vanha kelpaa korjattuna**
Professori Aki-Mauri Huhtinen
- 14 **Kivitalon kokoinen muutos**
Hallintojohtaja Aulis Minkkinen
- 20 **Maisterikurssi opintomatalla Ardennien taistelumaastoissa**
Lutnantti Petri Väistö
- 26 **Lisää huomiota organisaation pedagogiseen johtamiseen**
Professori Juha Mäkinen
- 33 **Lyhyesti**
- 34 **Opetuksen hyvät käytänteet**
Titta Rautasalo, KM, koulutussuunnittelija
- 40 **Strategisen hyvinvoinnin johtaminen**
Henkilöstöpäällikkö, kapteeni Hannu Ahtinen ja sotilaspastori Janne Aalto
- 44 **Laivapoikina taistelulaivalla**
Kadetti Mikael Aarnio ja kadetti Jaakko Saikanmäki
- 46 **Vuosien varrelta**
Esko Vaahtolammi
- 50 **Tutkittua ja julkaistua - uusinta Maanpuolustuskorkeakoululla**
- 52 **Perinnepalsta**
FM Ilkka Korhonen
- 58 **Strategiaa, turvallisuuspolitiikkaa ja hellettä**
Pekka Seppälä
- 59 **Luettua**

Bolognan välitilinpäätös

Korkeakoulujen arviointineuvosto julkaisi joulukuun puolivälissä raporttinsa ”Tutkinnonuudistuksen arviointi 2010” (17/2010). Raportissa arvioidaan vajaat kymmenen vuotta käynnissä olleen Bolognan prosessin toteutumista kansallisessa korkeakoulumaailmassamme.

Raportissa esitetyt kehittämissuosituksukset ovat mukavaa luettavaa sotilasyliopiston edustajalle. Monessa asiassa vaikuttaa siltä, että tavoitetilan kuvaus on lähes ote Maanpuolustuskorkeakoulun toimintakäsikirjasta. En paljoakaan löytänyt parannettavaa esimerkiksi siihen tapaan, jolla Maanpuolustuskorkeakoulu varmistaa opiskelijoidensa osaamisen työelämässä.

Pyrkimys opiskelijoiden entistä vapaampaan ja aktiivisempaan koti- ja ulkomaiseen liikkuvuuteen on ainoa sellainen raportin esittämä iso kehittämistavoite, johon on hankalaa löytää ratkaisua ainakaan upseerin virkaan tähtäävissä opinnoissa. Ne ovat jo nytkin liian täyteen ladatut, jotta sekaan mahtuisi mitään muuta ilman selkeiden välivuosien pitoa. Niillekään en lämpeä, sillä välivuodet pidentävät opiskeluaikaa ja lisäävät kustannuksia. Olkoon siis maisteriopintojen avautuminen siviiliopiskelijoille toistaiseksi riittävä MPKK:n pelinavaus tässä liikkuvuuden lisäämisasiassa.

Julkisuudessa paljon keskustelua herättänyt asia on raportin suositus aitoon kaksiportaisuuteen siirtymisestä. Niinpä niin... Maanpuolustuskorkeakoulussa kolmivuotisia kandidaatin opintoja seuraa lähes poikkeuksetta neljän vuoden työssäolojakso joukoissa ennen maisterivaiheen opintoihin paluuta. Rakenteen toimivuus on jo ensimmäisissä palautekyselyissä todettu niin esimiesten kuin tämän vaiheen kokeneiden opiskelijoidenkin suunnasta. Itse asiassa kriittisimpiä opintojensa kulkuun vaikuttavatkin tällä hetkellä olevan ne luutnantit, joiden maisterivaiheen opinnot al-

koivat suoraan kandidaattivaiheen päätyttyä henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan perustuvina: heidän tuntuu olevan vaikea hahmottaa, ovatko he töissä vai opiskelemaisissa vai epämääräisesti sillä välillä.

Edellisestä on helppo siirtyä raportin toiseen isosti kipeään aiheeseen, joka on turhan monen opintojen loputon venyminen siviiliyliopistoissa. Mielestäni vika ei ole tutkintorakenteessa, vaan siinä, että järjestelmä ei toisaalta kannusta riittävästi ja on toisaalta liian saltilva. Porkkanoiden ja keppien puuttuessa opiskelijat alistuvat liikaa erilaisten seireenien kutsuhuudoille ja tekevät lyhytnäköisiä opintojensa keskeytys- ja siirtopäätöksiä. Tekevät, koska järjestelmä siihen ikiaikaisen luvan antaa, ja valmistumattomuuden alalla ansioituneita emeritusylioppilaita ja muita esimerkkituutoreita todellakin riittää.

Raportin kehittämissuosituksista monet liittyvätkin juuri opiskelijoiden tukemiseen eri vaiheissa. Tukea tarvitaan niin uravalinnan hetkeen, määrääjassa valmistumiseen kuin kuormituksen hallintaan, enkä laske pois sitäkään, että opiskelija tarvitsee tukea myös kehittyäkseen ihmisenä. Yhä harvemmassa parikymppisestä on ihan oikeasti oman onnensa sepäksi, kun arvojen ja asenteiden trendi näyttää edelleen kulkevan lyhytnäköisen elämysmatkailun suuntaan.

”Huolenpito alaisista” on perinteinen sotilastermi, joka voisi kääntyä kampusalueilla ”huolenpidoksi opiskelijoista”. Pelkkä kannusteporkkanoiden ja sanktiokeppien rakenteiden luominen ei kuitenkaan riitä huolenpidoksi. Siihen tarvitaan opiskelijasta oikeasti välittävä ihminen. Näitä laadukkaan ohjauksen ja aidon vuorovaikutuksen osaavia isänvastikkeita tarvitaan yliopistoihin lisää niin meillä kuin muuallakin. Huolenpito opiskelijoista lieenee parasta tulostavuuksuutta, mihin yliopisto ylipäättään voi kyetä.

Päätoimittaja **Aulis Minkkinen**

Hallittu muutos?

Valtiovarainministeriö on antanut eri hallinnonhaaroille vastuut tulevien vuosien henkilöstövähennyksistä, vai olivatko ne nyt säästöjä. Samainen käsky on saavuttanut myös puolustushallinnon, josta hyöky on tsunamin lailla vyörynyt puolustusvoimien viimeisiinkin sokukoihin. Maanpuolustuskorkeakoulun osuudeksi tuli vaatimus vähentää noin 10 % henkilötövuosia vuoden 2015 loppuun mennessä.

Esitettyä vaatimusta on turha voivotella, koska vastaavan suuruiset velvoitteet on asetettu kaikille muillekin. Sopeutumisaikaa on varattu ruhtinaallisesti ja supistus voidaan tehdä omista lähtökohdista eikä annettuna totuutena. Tästä toimintavapaudesta kuuluu kiitos ylemmille päättäjille. Meillä on kaksi vaihtoehtoa. Ajetaan reippaasti nykyvahvuudella lähelle vuotta 2015 ja leikataan yhdellä kerralla koko paketti. Tämä siis tarkoittaisi suomeksi sanottuna irtisanomisia.

Toinen vaihtoehto on suunnitella vuoden 2015 tavoitetila, joka sisältää mm. tehtävien tarkentamisen ja karsimisen, toimintatapojen muokkaamisen ja organisaation uudistamisen. Muutos toteutettaisiin portaittain lähinnä eläköitymisten kautta seuraavien vuosien aikana. Tämä siis tarkoittaa sitä, että irtisanomisilta voidaan välttyä – tosin sitä en tietenkään varmuudella voi luvata, kuten kaikki varmaan ymmärtävät.

Toimimme jälkimmäisellä tavalla. Tämä edellyttää kuitenkin koko henkilökunnalta sitoutumista. Koska kysymyksessä on kymmenien henkilötövuosien vähentäminen, perinteinen ”juustohöylä” ei riitä. Toimintoja joudutaan lakkauttamaan, yhdistämään ja perinteistä laatusoa laskemaan ainakin joillain osa-alueilla.

Pelkistäen se tarkoittaa keskittymistä korkeakoulun strategian mukaisesti vain ydinalueille. Se tarkoittaa toisaalta myös sitä, että henkilöstön vähentäminen näyttäytyy erisuuruisena eri työpisteissä.

Edessä olevaa urakkaa helpottaa uudisrakennuksen valmistuminen vuonna 2014. Toimintojen ja henkilöstön keskittämiseksi on erinomaiset lähtökohdat. Toisaalta keskittäminen mahdollistaa henkilötövuosien vähentämisen ja toisaalta henkilöstön suuntaamisen uusille tärkeiksi koetuille alueille. Haluan alleviivata, että emme ole tekemässä pelastumissuunnitelmaa, vaan korkeakoulun kehittämissuunnitelmaa.

Korkeakoulun uudistaminen pelataan avoimin kortein. Tarkoituksena on laatia alustava suunnitelma, joka tulee nähtäväksi kaikkiin työpisteisiin. Toivon, että niin henkilökunta kuin opiskelijatkin ottavat kantaa esitettyihin ratkaisu- ja toimintatapamalleihin. Tulevien työtehtävien toteuttaminen edellyttää prosessien ja työnkulkujen kehittämistä. Tarvittavat toimenpiteet on tehtävä kussakin työpisteessä.

Ymmärrän edessä olevan prosessin aikana esiin kumpuavan kritiikin, koska askel tutusta ja turvallisesta kohti ainakin jossain määrin hämärää tulevaisuutta herättää epäilystä ja vastustusta. Hyväksyn kuitenkin vain rakentavan kritiikin, joka sisältää vaihtoehtoisen toimintatapamallin tai ratkaisun. Itseisarvoiselle kritiikille ei ole nyt juurikaan sijaa.

Tulevaisuuden rakentaminen on nyt korkeakoulun omissa käsissä. Näillä hivenen haastavilla terveisillä toivotan kaikille erinomaista ja kehityshakuista vuotta 2011.

Rehtori

Kenraalimajuri Vesa Tynkkynen

SEKAKALAA

Vienti vetäväksi

Sorvi seisoo, nokia pätkii ja paperikoneet pannaan pakettiin. Valtion talous on ravalla, ja lääke on hukassa. Tiedemiesten mukaan ensi vuonna taas ihan varmasti tuleva ilmaston lämpeneminen voisi olla ratkaisu, jos vaikkapa paikallinen matkapuhelinjätti ymmärtäisi pikaisesti markkinaraon ja ryhtyisi tuottoennusteiltaan paremmalle kumijalkinealalle. Tästä ei kuitenkaan ole vielä viitteitä, joten olemmeko tuhon orjat, kun työn orjia emme ole, vienti ei vedä ja velaksisyönti kasvaa?

Kysymystä pohtiessani otin käyttöön *tutkivan journalismin* parhaat perinteet ja kävin sorkkaraudan kanssa puoluesihteerin huoneessa tarkastamassa ensi kevään hallitusneuvotteluiden paperit. Huojentuneena huomasin, että hallitusohjelma sisältää uuden innovaation: maalle lanseerataan uusi uljas vientituote. Sen nimi on *euro*. Analyttikkojen mukaan euron maine varsinaisilla maailmanmarkkinoilla ei ole häävi, mutta Euroopan talousalueella vientinäkyvät varsinkin itä- ja länsiosissa ovat hyvät ja eteläosissa eurot menevät suorastaan kuumille kiville (vrt. Malaga +29, Helsinki -21).

Jotta lupaavasti alulle saatu eurojen vienti ei tyrehdy resurssien puutteeseen, on uusi hallitus varautunut ”eräisiin veropohjan tarkistuksiin ja laajennuksiin”, kuten salaisen hallitusohjelman erittäin salaisen lisäpöytäkirjan julkinen versio asian ilmaisee. Koska pihtaaminen yleensäkin on rikollista, niin esivalottan lukijoille verotusta koskevia muutoksia jo näin vaalien alla. Varautukaa kaivamaan kuvetta!

Jäännöslumivero

on uusi veromuoto, jonka tarkoituksena on tehostaa lumen keräilyä ja poiskuljetusta. Veronalaiseksi joutuu siis se tai hän, jonka omistamalta maalta tavataan kolaamatonta lunta. Tasa-arvonäkökohdilla perustellen hallitus aikoo ulottaa veron koskemaan myös sellaisia maa-alueita, joita tähän asti ei ole edes yritetty aurata. Täten vero koskee maaseudun rintamaiden lisäksi myös Helsingin kaupunkia. Uusi jäännöslumivero on myös kokeiluvero, jolla testataan uutta tasaveromallia: vero tullaan keräämään jokaiselta aarilta samansuuruisena maanomistajan varallisuuteen katso-matta.

Huivero

otetaan uudelleen käyttöön ja sen käyttöalaa laajennetaan. Tämän verotusmuodon perustana hallitus esittää monet väestön ikääntymisestä aiheutuvat ongelmat, jotka tuottavat lisäkuluja yhteiskunnalle. (Vrt. ”naurupidentää ikää”.) Uusia veronalaiseksi joutuvia tuotteita ovat viheltelyn, ongella käynnin ja marjanpoininnan lisäksi kaikentyyppiset viihteelliset julkaisut, joihin sovelletaan progressiivista verotusta. Fingerporia verotetaan siis kolminkertaisesti, miestenlehtiä kaksinkertaisesti ja naistenlehtiä ei ollenkaan.

Kiukaan käyttömaksu

on huviveron alalaji, joka tarkoituksena on tukea maabrändin suositusta siirtyä viimeinkin lauteilta nautiskelemasta saunan taakse

luomuviljelemään oppineen teknologisesti. Lisäksi maksun tarkoituksena on palauttaa sauna traagisen kuolinpaikan karmasta alkuperäiseen tarkoitukseensa uuden elämän syntypaikkana – onhan enimmässä osassa maata jo yli sata kilometriä lähimpään synnytyssairaalaan.

Elintarvikevero

muuttuu terveellisiä kulutustottumuksia suosivaksi. Käyttöön otettavassa yksinkertaisessa veromallissa elintarvikkeet jaetaan terveysvaikutustensa perusteella neljään pääluokkaan, jotka ovat ”vaarallinen”, ”erittäin vaarallinen”, ”tappava” ja ”sisältää saksalaisia kananmunia”. Kuluttajan kannalta jaottelu helpottaa ostopäätösten tekoa, sillä kauppa velvoitetaan merkitsemään tuotteet selkeillä vaarallisuusasteen ilmaisevilla värikoodilla. Poliittisin perustein määräytyviä koodeja (*oppositiopusuolueen väri = epäterveellisin koodi*) en voi valitettavasti vielä paljastaa, mutta sen sentään, että alle 400 m² :n kaupoissa käytetään kunnallisten poliittisten voimasuhteiden mukaisia koodeja ja sitä isommissa valtakunnallista värikarttaa. Elintarviketeollisuutta hallitus lohduttaa sillä, että alalla runsaana versova hömppätutkimus varmistaa jokaiselle elintarviketyypille useampia kuukausittain vaihtuvia luokitusvaihtoehtoja.

Opiskelijoiden

työttömyysvakuutusmaksu

on uusi verolaji, jolla tehostetaan oppilaitosten toimintaa. Ideana on se, että oppilaitos maksaa ennakolta jokaisesta opiskelijas-

*Kirjoittaja harjoittelee jäännöslumiveron tuloa 400 metrin radalla.
Olisi saakuta vieköön pitänyt rakentaa lyhyempi rata ja pienempi kenttä!*

taan työttömyysvakuutusmaksun sen varalta, että opiskelijalle ei satu koulutusta vastaavaa työtä hänen valmistuessaan. *Ylistetty olkoon uusi hallitus*, sanoo tuttu humanisti.

Kyykkyvero

korvaa utopiaksi osoittautuneen aiempien hallitusten yrityksen pakottaa jokainen savupirtti rakentamaan turha, mutta toimimaton ekotekopaskavatkaamo omalle nurkalle. Kyykkyveron alainen on siis hän, joka ei muulla tavoin maksa vähintäänkin 1 000 euron edestä jätevesimaksuja. Kyykkyvero on myös tasavero, sillä se koskee

jokaista veronalaista samansuuruisena tuotanto- taipumukseen katsomatta. Hallituksen valmistelussa oli myös ns. BMI-malli, mutta siitä ei päästy illallisherkkujen ääressä poliittiseen yksimielisyyteen.

Huoli siis haihtukoon – talousongelmamme on (melkein) ratkaistu. Käykäämme siis kepeillä mielin kohti kevättä – kunnes sekin verolle pannuksi tulee...

Aulis Minkkinen

Teksti Aki-Mauri Huhtinen
Valokuvat Jarno Riipinen

Miksi uudistaa organisaatio, jos vanha kelpaa korjattuna

Professori Risto Tainio alusti Johtamistaidon opiston seminaarissa, että mitä suurempi taloudellinen ahdinko organisaatiolla on, sitä suurempi on kehittämisen tarve ja sitä vaikeampaa on kehittämisen johtaminen. Työyhteisön kehittäminen ei välttämättä ole kasvutarina eikä kehityksen takana ole suurta suunnitelmaa. Konsultit haluavat myydä välineitä ja johtajat tehdä strategioita. Ihmisiä ohjaavat kuitenkin usein perustarpeet. Jos vatsa on täynnä, on vaikea liikkua.

Taloudellisesti ankeina aikoina ja markkinoiden tai toimintaympäristöjen pysähtyneisyydessä vanha viisaus niin käytännössä kuin teoriassakin on, että vallitsevaa organisaatiota ei kannata laajentaa tai uudelleen organisoida. Vanhaa kannattaa vain virtaviivaistaa ja tehostaa. Miksi ostaa uusi auto, jos ei tiedä vielä sen tarvetta tai vanhallaakin pääsee? Toisaalta onhan se itsetuntoa hiivelevää laittaa rahat kiinni uuteen alustaan, ”just in case”. Kallis auto kertoo siitä, että sen kuski on rikas. Harva kysyy, onko auto ostettu velaksi.

Vanhaa organisaatiotakin voi kehittää

Johtamisen kirjallisuudessa ja erityisesti konsulttien puheissa on kovasti korostettu uuden organisaation muutosjohtamista. Sen sijaan johtaminen vanhassa organisaatiossa uusien haasteiden edessä on jäänyt hiljaisuuteen. Kuten ajassaan elävä kirvesmies ei mielellään korjaisi vanhaa, vaan pystyttäisi uusia talopaketteja, jokainen johtaja haluaisi itselleen mieleiset alaiset ja työvälineet. Hassulla tavalla osaamiseksi nimitetään jonkun valtaa käyttävän henkilön tarvitsemaa osaamista. Vanha organisaatio osaa varmasti usein paljon enemmän kuin uusi, mutta uuden organisaation osaamisessa onkin kyse enemmän silmänkääntötempusta kuin todellisten tehojen osoittamisesta.

Johtaja Kai Jordan totesi osuvasti eräässä seminaarissa, että suomalainen sellu on laadultaan huomattavasti korkeatasoisempaa kuin esim.

uudet biopolttoaineet. Sellua on keitetty vuosikymmeniä ja sitä osataan räätälöidä vaativiin kansainvälisiin markkinoihin. Uudet innovaatiot saavat liian helposti yhtäläisyysmerkin siihen, että tuottaisivat jotakin todella uutta ja arvokasta. Jos oikein tutkimalla tutkittaisiin, päädyttäisiin ehkä toteamaan, että myös Suomessa tutkimukseen ja kehittämiseen ohjatut taloudelliset resurssit tuottavat vähän uusia todella merkittäviä käytännön ratkaisuja ja suurin osa resursseista meneekin uusien hallinnollisten organisaatioiden pyörittämiseen.

”Vanha puu kestää loisensa, mutta kestääkö uusi?”

On vaikea myöntää, että useat uudet ideat ja tavarat ovat kelvottomia. Vanha puu kestää loisensa, mutta kestääkö uusi? Raha päättyy aina jonkun taskuun. Kun tarkastelee esimerkiksi tutkimusapurahojen rakenteiden kehittymistä huomaa, että tutkija saa edelleen köyhäinapua ja suurin osa rahasta valuu mm. yliopisto-organisaatioiden ”pimeään komeroon”.

Pari vuotta sitten sain todistaa eräässä Lapin yliopiston tilaisuudessa mielenkiintoista keskustelua siitä, miten yliopisto pitäisi rakentaa. Ensimmäinen argumentti lähti siitä, että ensin luodaan rakenteet ja struktuurit, joihin ihmiset sitten ”luonnostaan” sopeutuvat. Toinen argumentti lähti siitä, että ensin on luotava motivoiva ja kannustava ilmapiiri ihmisille, jotka osaavat

ja hallitsevat asiat, ja lopuksi etsitään soveltuvat rakenteet toiminnalle. Ensimmäinen argumentti siis korostaa materiaa, toinen ihmisiä. On selvää, että globaalissa maailmassa huipputuloksiin ei päästä pelkillä rakenteilla. Tulevat sukupolvet viis veisaavat rakenteista, vaan ne etsivät mielenkiintoisia sosiaalisia verkostoja, joita globaali sosiaalinen media tarjoaa. Näin käy myös turvallisuuden alueella.

Puolustusvoimien kannalta painopisteen luominen ei ole vähäpätöinen tekijä. 20 vuotta sitten koulutuspäällikkö oli kenraali ja suunnittelupäällikkö eversti. Nyt taitaa olla päinvastoin. Olemmeko siirtyneet ihmisistä koneisiin ja laitteisiin? Onko ylipäällikkömme vaihtunut tasavallan presidentistä valtiovainministeriön tuottavuusohjelman johtajaan? Sodan kuvan muutos sotataidosta sotatieteisiin ja talouteen ehkä pakottaa tähän.

Toisaalta olemme yhä edelleen kiinni varuskuntien ja esikuntien rakenteissa, vaikka sodan kuvan muutos puhuisi yhä liikkuvampien joukkokokonaisuuksien puolesta. Etätyöskentely valtaa alaa, ja samaan aikaan rakennamme mitä komeimpia palatseja ja alustoja. Kun astelee informaatioajan virastossa, ei siellä enää voisi kuvitella harjoittelevansa sotaa, jossa kengistä jää multaa ja kuraa marmorilattioille. Hassulla tavalla panostamme edelleen tietotekniikkaan, joka kököttää luokkahuoneissa, joiden toiminnallisuus on suunniteltu 100 vuotta sitten kehitettyyn pedagogiaan. *Hassulla tavalla katselemme maailmaa samalla tavoin kuin ihmiset 500 vuotta sitten, mutta otamme kaikki digikameralla talteen.*

Sotilasteknologia kallistuu, siviiliteknologia halpenee –Miksi?

Strateginen kärsimättömyys näkyy erityisesti teknologiahankkeissa. On selvää, että pienissä ja vaarallisissa asioissa pitää toimia nopeasti, mutta taktisen johtamisen mallia ei saisi ulottaa teknologiahankkeisiin. Teknologia on monimutkainen kudelma, jossa varovaisuus ja konservatiivisuus taloudellisten resurssien riskikäytössä on huomioitava. ”Aseteknologia kallistuu” –hokema ei

riitä syyksi, vaan olisi analysoitava, miksi siviiliteknologia halpenee ja aseteknologia kallistuu. Kuka ”vetää välistä”, koska samoilla ohjelmistoilla ja periaatteilla toimivat niin siviili- kuin sotilasteknologiakin. Lisäksi hokema ”halvalla ei saa hyvää” ei myöskään ole sovellettavissa kaikkialle. On selvää, että huippuammattilainen tarvitsee huippuvarusteet, mutta amatööri pärjää vähemmälläkin. Raha ja tavara rauhoittavat, mutta muutakin tarvitaan.

Yhteiskunnan poliittinen keskustelu haluaa puuttua asevelvollisuuteen. Mielenkiintoista on se, että kukaan ei ole nostanut esille oppivelvollisuuden ja asevelvollisuuden yhteyttä. Vastavalla logiikalla kuin asevelvollisuutta vaaditaan lyhennettäväksi ja suoritettavaksi ”etänä”, voidaan suomalaisten lasten ja nuorten koulutusta lyhentää huomattavasti perustamalla takaisin ammattimaisesti toimivia yksityiskouluja ja oppilaitoksia. Myös suomalaisten vanhempien hyvä koulutus- ja tulotaso sekä eri medioiden löytyvyys kotitalouksista voi siirtää lasten ja nuorten oppimisvastuuta perheille. Antaa velvollisuuksien olla, kaikilla olisi vain oikeuksia. Tuskin toimiva malli.

Vastuuta elämästä itselle eikä valtiolle

Mielenkiintoisella tavalla huipputeknologia johdattaa meidät informaatioaikaan, jossa yhteiskunnallisen organisoitumisen ratkaisut löytyvät 1920- ja 1930-lukujen vapaaehtoisuuden ja orastavan suomalaisen yhteiskunnan toiminnoista. Kehittämällä teknologiaa palaamme vanhoihin toimintatapoihin. Vastuutamme yksilöitä ottamaan vastuun omasta elämästään ja turvallisuudesta valtion irrottaessaan otetaan ihmisistä.

Vastaavalla tavalla puolustusvoimat voi ulkoistaa toimintojaan vapaaehtoisuuteen mm. erilaisen koulutus-, liikunta-, ja tietoteknologiapalveluiden suhteen. Pitää luottaa vain ihmiseen, että hän tarpeen tullessa ilmoittautuu palvelemaan isänmaata hyväkuntoisena ja oma henkilökohdainen teknologia mukanaan. Mutta luotammeko ihmiseen? Luottamus hyvä, valvonta paras.

Professori Aki-Mauri Huhtinen

KIVITALON KOKOINEN MUUTOS

Tähän se tulee!

Viime vuoden joulukuun ensimmäinen päivä oli Maanpuolustuskorkeakoulun tulevaisuuden kannalta ratkaiseva. Tuona päivänä puolustusvoimain komentaja hyväksyi pääkaupunkiseudun tilaratkaisuiden ensimmäisen vaiheen toteutettavaksi. Hyväksyttyyn suunnitelmaan kuuluu uudisrakennus, joka mahdollistaa korkeakoulun ydintoimintojen keskittämisen Santahaminaan.

Suunnittelun aikataulu

Uuden rakennuksen on oltava muuttovalmis vuoden 2014 kesällä, jotta aikataulut linkittyvät optimaalisesti luopumisiin. Tästä taaksepäin laskien rakennustöiden on alettava viimeistään vuodenvaihteessa 2012 – 2013. Edelleenkin taaksepäin laskien tavoiteaikataulussa pysyminen tarkoittaa sitä, että kohteen hankesuunnittelun on valmistuttava pääpiirtein jo kuluvan vuoden aikana. Hankesuunnittelun jälkeen vuorossa on raha-asiainvalidiokunnan päätös, vuokravaikutusneuvottelut ja tulevan kiinteistönomistajan, Senaatti-kiinteistöjen, päätöksentekoprosessi. Loppuvuosi kuluu Senaatin vastuulla olevaan rakennussuunnitteluun ja arvatenkin erittäin monivaihteiseen rakennuttamisen kilpailuttamiseen.

Tämän hetkisen tiedon mukaan rakennuksen toiminnallisuuden lopullisesti naulaava hankesuunnittelu käynnistyy toukokuussa, joten vapuun mennessä korkeakoulun on tiedettävä sitovasti, mitä se uudelta rakennukselta haluaa. Aikaa suunnitteluun on siis vain noin kolme kuukautta, vaikka lopullinen tavoite hämmöittää vasta runsaan kolmen vuoden päässä. – *Uskottava se on, että vain Hjallis rakentaa hallin yhdessä vuodessa...*

Suunnittelutehtävää helpottaisi kovasti, jos tietäisimme jo nyt tarkasti sen, mitä toimintoja ja ketä toimijoita uuteen taloon sijoitetaan. Osittain asiaan toki on jo vastauksia, sillä esimerkiksi kirjasto on kooltaan sellainen, että emme voi kuvitella sille muuta sijaintipaikkaa. Toimistoja majoitustilojen käyttäjät ratkaistaan kuitenkin lopullisesti vasta edessä olevan suunnittelurupeaman aikana siten, että käyttäjän vaatimukset ehditään ottaa huomioon tilojen suunnittelussa. Sama vaatimus koskee tietenkin myös muita muutoksen kohteeksi joutuvia tiloja, kuten osia Päärakennuksesta ja rakennus B26:ta.

Käytännössä muutosten laajuus ja aikataulu asettaa koko henkilöstöllemme pikaisen haasteen vastata kysymykseen, millainen on Maanpuolustuskorkeakoulu vuonna 2015? Mitkä ovat sen tehtävät, millainen on sen toiminnallisuus ja miten miehitämme käyttööme uskotut kiinteistöt optimaalisesti? Viime kädessä: *kuka muuttaa, koska ja mihin?*

Suunnitteluhaaste olisi de facto mahdoton, jos vajaa vuosi sitten tehty Maanpuolustuskorkea-

koulun strategian uusiminen olisi vielä unelma-asteella. Nyt suunnittelu voi kuitenkin nojautua vahvasti siihen, että strategiassa on kuvattu korkeakoulun tavoitetilä 2015. Päätös voimavarojen keskittämisen mahdollistavasta kivitallasta olikin strategian toteutumisen kannalta ratkaiseva. Asian voinee ilmaista myös niin päin, että rakentamispäätöksen myötä olemme saaneet eväät strategian olennaisimman osan toteuttamiselle.

Onnellinen sattuma tai ei, mutta tällä kerralla yhdellä suunnittelulla voidaan kuitata kolme haastetta: tilasuunnittelun lisäksi voimme tehdä samalla puolustusvoimauudistuksen edellyttämä tavoitetilan 2015 suunnittelun ja Pääesikunnan käskemien henkilöstön supistusvelvoitteiden suunnittelun. Jos siis kevään suunnittelukiireet meinaavat ottaa ns. kääpään, niin voi lohduttautua sillä, että kerrankin saa kolme raatokärpystä yhdellä huitaisulla...

Ensimmäinen askel: henkilöstökokoonpano

Korkeakoulun rehtorin päätöksen mukaisesti tavoitetilan 2015 suunnittelu aloitetaan henkilöstökokoonpanon suunnittelulla. Se käsittää sekä toiminnallisten kokoonpanojen – organisaation – suunnittelun että varsinaisen henkilöstökokoonpanon suunnittelun. Työssä otetaan huomioon Pääesikunnan käskemät supistusvelvoitteet.

Organisaation osalta suunnittelun lähtökohdiana on kolmen ainelaitoksen + Kielikeskuksen malli, eli nykyisistä ainelaitoksista Taktiikan-, Sotahistorian ja Strategian laitokset yhdistetään Sotataidon laitokseksi sekä Johtamisen- ja sotilaspedagogian laitos ja Käyttäytymistieteiden laitos yhdistetään ”ihmistieteiden laitokseksi”. Sotatekniikan laitos jatkaa suurin piirtein nykyisellään.

Edellä todettu ”ihmistieteiden laitos” on epäkelpo työnimi, jonka tarkoituksena ei ole jäädä elämään. Koska sopivaa nimeä ei ole vielä ratkaistu, niin julistetaan täten asiasta avoin nimikilpailu: kirjallisia, perusteltuja ehdotuksia voi jättää MPKK:n kirjaamoon 25.3 kello 12:een saakka. Kuoren päälle merkintä ”NIMIEHDOTUS”. Kilpailun voittajalle on luvassa kylpyläviikonloppu kahdelle hengelle.

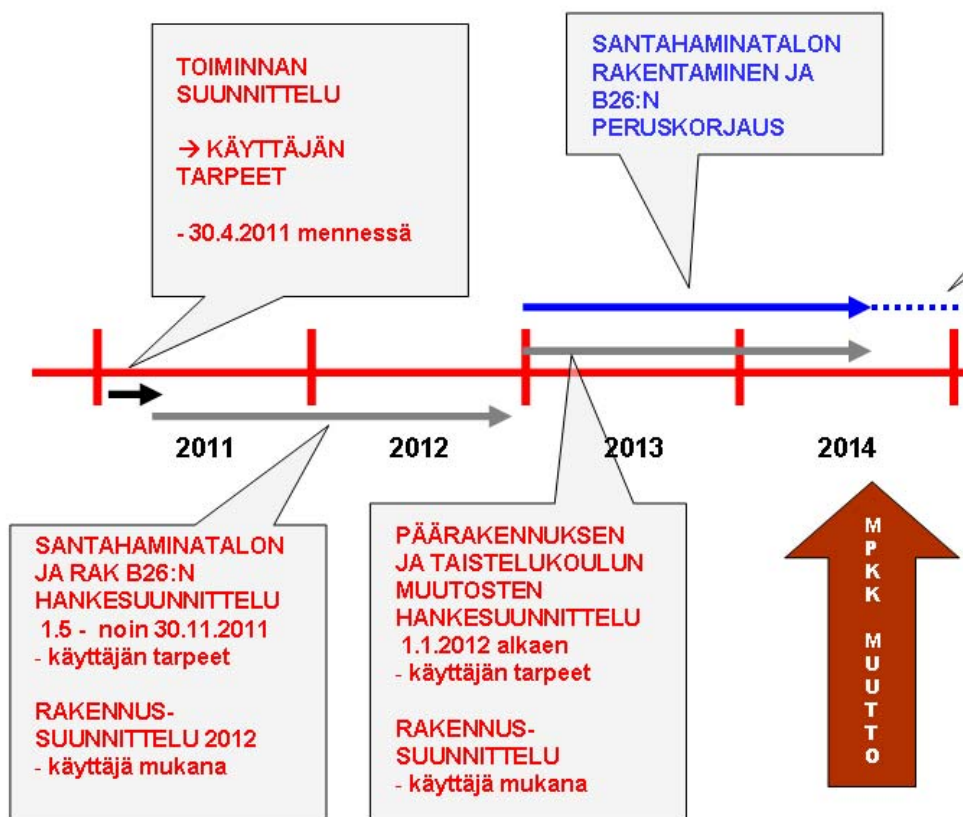
Muitakin organisaatiomuutoksia on työpöydällä, mutta niistä ei ole tätä kirjoitettaessa samantasoista varmuutta kuin ainelaitoksista. Joka tapauksessa nyt käsillä olevassa suunnitte-

Suunnitelman mukaan myös rakennus B26 pelastetaan hitaalta ränsistymiseltä osaksi elävää kampusta.

lussa otetaan kantaa ainakin Täydennyskoulutus- ja kehittämisskeskuksen tulevaisuuteen joko Maanpuolustuskorkeakouluun kuuluvana yksikönä tai sitten osana Tuusulan joukkojen muodostamaa kokonaisuutta. Tutkailtavaksi on syytä ottaa myös maisterikurssien ja niihin liittyvien täydennyskoulutustilaisuuksien organisoiminen omaksi yksikökseen. *Tälle yksikölle olisi nimenkin jo valmiina: Taistelukoulu.*

Jos asiat ovat edenneet aiotussa aikataulussa, niin ensimmäistä askelta koskevat suunnittelu-tehtävät on jo tämän lehden ilmestyessä annettu tuloksiksi. Tuloksia tarkastellaan helmi-maaliskuun vaihteessa järjestettävässä suunnitteluseminaarissa, jonka tavoitteena on ratkaista toiminnalliset kokoonpanot sellaisella tarkkuudella, että niitä voidaan käyttää tilasuunnittelua ohjaavina.

Toinen askel: toimitilat ja niiden käyttö

Suunnittelun seuraavassa vaiheessa katsotaan, missä tiloissa kenenkin on järkevintä toimia. Tällöin otetaan huomioon esimerkiksi työn luonne (onko tiimityötä vai yksilöpuurtamista), työtilojen käyttötarve (onko pysyvää vai ajoittaista), turvallisuuskäsitteet, tietotekniikan hyödyntäminen ja esimerkiksi tarve säännöllisiin ulkopuolisiin vierastapaamisiin. Myös lähinaapuristo otetaan huomioon siten, että toisiaan usein tarvitsevat toiminnot sijoitetaan mieluummin lähelle toisiaan. Myös lähinaapuristo otetaan huomioon siten, että toisiaan usein tarvitsevat toiminnot sijoitetaan mieluummin lähelle toisiaan.

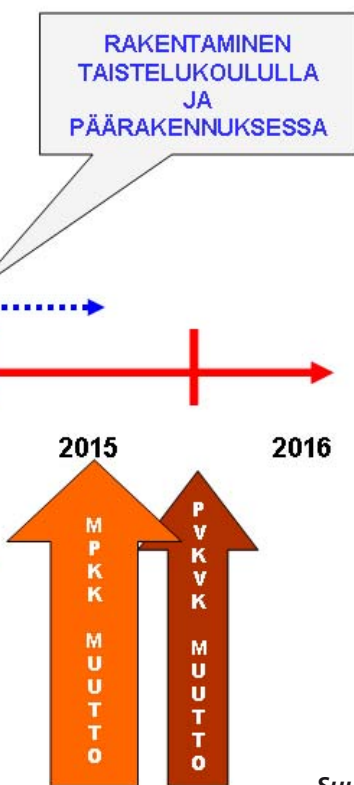
Mielenkiintoisen suunnitteluhaasteen muodostaa uudet ja uudistettavat toimistotilat, joiden tyyppiä on vielä vaikea lähteä ennustelemaan. Tunnustan kuitenkin, että en usko perinteisiin koproirratkaisuihin enkä äärimmillään vietyyn avokonttorimalliin, vaan totuus löytyy jostakin välimaastosta à la kombitoimisto. Antaa sijoitettavien toimintojen ratkaista sen,

mitä raha ei suoranaisesti sanele reunaehdoksi.

Suunnittelun toinen askel ajoittuu maaliskuulle siten, että sen starttina toimii edellä mainittu helmi maaliskuun vaihteen suunnitteluseminaari ja tulosten on oltava ratkaisunvalmiit maaliskuun lopussa olevassa seuraavassa seminaarissa.

Kolmas askel: aikataulutus

Muutosten toimeenpano voi alkaa jo tämän vuoden aikana ja jatkuu vuoden 2015 loppupuolelle. Emme siis jää odottamaan esimerkiksi kesää 2014, vaan organisaatiomuutoksia voidaan tehdä aina sitä mukaa, kun jokin muu tapahtuma, esimerkiksi henkilöstövaihdos tuottaa mielekkään ajankohdan. Pohdittavaksi tulee myös se, missä vaiheessa ainelaitosten yhdistäminen aloitetaan: odotetaanko ensin rakennusten valmistumistavai pannaanko hynttyä yhteen jo ennakoivasti esimerkiksi toiminnan ja resurssien suunnittelurytmin kannalta optimoiden.

Suunnittelu- ja rakentamisaikataulu

Rakennus- ja muutostyöt eri kohteissa sekä niitä seuraavat muutot on suunniteltava loogisiksi ketjuiksi, joissa ei ole turhia välivaiheita. Kunnanhimoisena tavoitteena olkoon, että matkalla tavoitetilaan jokainen Maanpuolustuskorkeakoulun työntekijä muuttaa enintään yhden kerran työpisteensä sijaintia.

Aikautukseen liittyviä haasteita ovat myös rakennus B26:n perusparannuksen ja muutostöiden kytkeminen viimeistään uudisrakennuksen valmistumiseen sekä Maurinkatu 1:n korvaavien tilojen saaminen Sotamuseon käyttöön siten, että kiinteistöstä voidaan luopua jo 2014 kesällä. Molemmat aikautukset ovat tärkeitä, jotta luopumiset nykyisistä tiloista voidaan tehdä tarkoituksenmukaisesti.

Muutosten aikataulun laatiminen on kevään suunnittelurupeaman kolmas vaihe, joka ajoittuu pääosin huhtikuulle. Koska varsinkin rakentaminen tuottaa lähes aina aikatauluylätyksiä, aikataulun voi jo nyt ennustaa olevan tuote, joka päivitetään useaan kertaan matkalla tavoitetilään.

Neljäs askel: hankesuunnittelu

Rakennuskohteiden hankesuunnittelu alkaa toukokuussa. Suunnitteluvaiheessa tilojen tulevat käyttäjät antavat niiden suunnittelijoille lopulliset käyttäjän vaatimukset.

Vaatimusten pitkä lista muodostuu sekä rakennuksen yleisistä ominaisuuksista että sen käyttäjien tarpeista. Lievästi hehkuttaen asian voinee tiivistää niin, että lopputuloksena syntyy moderni, energiatehokas, viihtyisä, toiminnan tuloksellisuutta lisäävä sekä tilakäytöltään tehokas rakennus, joka on myös arkkitehtuurisesti upein puolustusvoimien käytössä oleva ajanmukainen toimitilarakennus, varsinainen Santahaminan käyntikortti. Voisipa tuossa sattua niinkin, että rakennus saa merkittävää lisähuomiota Helsinki Design Capital 2012 -hankkeen siivittämänä.

Kun kaikki tämä on vuoden 2014 lippujuhlapäivänä saavutettu, niin vanha sananparsi saa uuden todisteen. *Ilmeiden aika ei ole ohi.*

Hallintojohtaja Aulis Minkkinen

Maisterikurssi opintomatkalla Ardenneien taistelu- maastoissa

*Sotatieteiden maisterikurssi 1 teki opintomatkan
autenttisille taistelukentille Ardenneille,
Belgian ja Luxemburgin itäosiin. Sotahistorian
opintoihin kuuluu liikesodankäyntiä käsittelevä
neljän viikon opintojakso Liikesodankäynnin
1900-luvun sovellukset. Siinä tarkastellaan
teorioita ja erityisesti niiden soveltamista käytäntöön.*

Houffalizen Panther

Opintojaksoon sisältyvässä teemaseminaarissa tarkasteltiin toisen maailmansodan loppuvaiheen taisteluita niin kutsutun Ardennien vastahyökkäyksen aikana. Kaiken kaikkiaan matkan tarkoitus oli kehittää opiskelijoiden valmiuksia ymmärtää liikesodankäynnin teorioiden soveltamista mekanisoitujen joukkojen taistelussa peitteisessä ja vaikeakulkuisessa, harvateisessä maastossa talviolosuhteissa.

Opiskelijat kantoivat merkittävän vastuun järjestelyistä, sillä he pitivät maastotarkastelujen lisäksi useita hyvinkin mittavia valmisteluja vaatineita oppitunteja. Lisäksi opiskelijoiden asiantuntemusta hyödynnettiin vallinneisiin olosuhteisiin liittyneissä erityistarkasteluissa, joissa käsiteltiin muun muassa taistelua rakennetulla alueella, tykistön tulenkäyttöä, viestitoimintaa ja panssarijoukkoja

Viikot 1 ja 2.

Operatiivista suunnittelua

Sotahistorian pääaineopiskelijoiden pitkään odottama Liikesodankäynnin 1900-luvun sovellukset -kurssi alkoi 23.8.2010. Kymmenen SM1-kurssin pääaineopiskelijan lisäksi kurssille osallistui kaksi sotahistoriaa pääaineenaan opiskelevaa helikopterilentäjää. Pääaineopiskelijoiden lisäksi kurssin oli valinnut valinnaisena seitsemän opiskelijaa.

Nimensä mukaisesti aiheena olivat liikesodankäynti ja sen sovellukset 1900-luvulla. Ohjelmaan kuuluneen Ardenneille suuntautuneen teemaseminaarin johdosta runsaasti huomiota saivat saksalaisten hyökkäysoperaatiot Ardennien alueella toisen maailmansodan aikana vuonna 1940 ja 1944. Ensimmäisen viikon vierailevista luennoitsijoista mainittakoon eversti evp. Sampo Ahto ja professori Nils Marius Rekkedal. Opetusta saatiin näin ollen myös englanniksi.

Toisella viikolla opiskelijat puolestaan pitivät oppitunteja omaan aselajiinsa liittyen ja käsitelivät saksalaista ja yhdysvaltalaista sotataittoa ja kalustoa. Samanaikaisesti valmisteltiin myös pääaineopiskelijoiden tulevan viikon Ardenneille suuntautuvaa matkaa. Kolmannella viikolla pääaineopiskelijoiden ollessa Ardenneilla kurssin valinnaisena opiskelevat syventyivät neuvostoliittolaiseen sotataittoon Mantšurian operaatioissa elokuussa 1945 professori Rekkedalin johdolla.

Maanantai 6.9.

Keskitysmarssi

Osasto kokoontui lähtöalueelle Helsinki-Vantaan lentokentälle klo 05.45, vahvuudella kaksi opettajaa ja 12 opiskelijaa. Finnairin sinivalkoisin siivin osasto siirtyi Brysseliin, josta matka jatkui miehistönkuljetusajoneuvoilla, eli kahdella henkilöpakettiautolla, kohti Luxemburgia. Parin tunnin ajomatkan jälkeen saavutimme päivän ensimmäisen välitavoitteen, Bastognen kaupungin. Bastognen puolustusta vuonna 1944 johtaneen kenraali Anthony McAuliffen mukaan nimetyn aukion ravintoloissa nälkäiset matkalaiset saivat ensikosketuksen kuuluisan belgialaisen keittiön antimisiin.

Päivän toinen välitavoite, Diekirch Luxemburgissa, tarjosi osastolle matkan ensimmäisen museovierailun. Viimeistään nyt alkoivat kamerat räpsä kuvia aseista, varusteista ja univormuista. Museo toimi samalla sopivana alustuksena tulevan viikon taisteluille, kun pääsimme nyt näkemään edellisen viikon oppitunneilla käsitellyjä aseita ja materiaalia, univormuja, tykkeitä ja panssarivaunuja, taistelijoitten henkilökohtaisia varusteita ja tarve-esineitä unohtamatta. Museon erikoisuutena olivat lukuisat normaalikokoiset, aitoja varusteita ja kalustoa hyödyntävät dioraamat.

Parin tunnin ahkeran kiertelyn ja kuvaamisen jälkeen osasto nousi takaisin ajoneuvoihin ja jatkoi matkaa niin ikään Luxemburgin puolella sijaitsevaa Clervaux'ta kohti. Kaupunki toimi osaston tukialueena matkan ensimmäiset vuorokaudet. Illan aikana osasto pääsi vielä nauttimaan paikallisesta ruoasta, juomasta sekä ystävällisestä palvelusta ja paikallisten miltei olemattomasta englannin kielen taidosta.

Tiistai 7.9.

Tiedustelu ja valmistelu

Matkalaiset jakautuivat esikäskyjen mukaan kahteen työryhmään ja aloittivat toiminta-alueidensa ja esittelypaikkojen tiedustelun ja valmistelun keskiviikkoa varten. Kapeita ja tiuhaan mutkittelevia tieuria pitkin osastot tiedustelivat tulevat etenemisreitinsä.

Majuri Yrjö Lehtosen johtama osasto muodosti painopisteen Losheimin ja La Gleizen suuntaan Kampfgruppe eli taisteluosasto Peiperin

Diekirch Historical museum

telojen jäljille. Samanaikaisesti kapteeni Juha Hollannin johdolla taisteluosaston toinen puolisko suuntautui saksalaisten 5. Panssariarmeijan hyökkäysreitille painopisteen muodostuessa Dasburgista kohti Bastogne. Osastojen tehtävänä oli tiedustella kriittiset kohteet, joissa esimerkiksi hyökkäävä joukko ja maaston muodostamat rajoitteet kohtasivat toisensa.

Päivän aikana molemmat osastot paikallistivat myös vastuualueiltaan Ardennien taisteluista käsittelevät museot, joista pyrittiin löytämään lisää tietoa myöhempiä analysointia varten. Pitkän päivän jälkeen osastot palasivat tukikohtana toimivaan hotelliin analysoimaan tiedustelutiedot sekä viimeistelemään esittelyt seuraavaa päivää varten varten.

Keskiviikko 8.9.

Kampfgruppe Peiper hyökkää

Päivän teemana oli tutustua Kampfgruppe Peiperin taisteluihin joulukuun loppupuoliskolla 1944. Aikaisin aamulla osasto pakkautui ajoneuvoihin ja suoritti keskitysmarssin Saksan puolelle Losheimiin. Tiedustelutietojen perusteella ryhmä oli paikallistanut kahdeksan kohdetta, joilla oli sotataidollista merkitystä kurssin teemalle ja käsiteltävälle operaatiolle.

Päivä alkoi Saksan puolella rajaa Losheimissa, jossa luutnantti Antti Kurkivuori kertoi Kampfgruppe Peiperin tehtävästä, kokoonpanosta ja sen toimintaa jo lähtöasemissa kohdanneista liikenneuuhkista ja muista vaikeuksista. Sen jälkeen siirryimme Büllingenin kautta Baugneziin, jossa kuulumme kaksi esitystä. Luutnantti Tuo-

mas Mustonen kertoi alueella käydystä taistelusta ja sitä seuranneesta Malmedyn verilöylystä. Luutnantti Joni Isokoski puolestaan piti alustuksen Otto Skorzenyn johtaman, erikoistehtävissä toimineen ja osittain yhdysvaltalaisella sotasaalis-kalustolla varustetun 150. panssariprikaatin toimista Ardennien taistelujen aikana.

Nopean Malmedyn kaupungissa nautitun lounaan jälkeen jatkoimme eteenpäin Ligneuvillen, jossa luutnantti Mustonen jatkoi esityksellä Ligneuvillen taistelusta. Matka jatkui edelleen Stavelotin ja Trois Pontsin pikkukaupunkeihin, joissa luutnantti Petri Väistön alustuksien perusteella pystyimme paikan päällä toteamaan siltojen ratkaisevan merkityksen. Hyökkäävän Kampfgruppe Peiperin liike pysähtyi ja puolustaja voitti aikaa vastatoimilleen, koska kapean, mutta jyrkkärantaisen joen ylittäviä tuhottuja siltoja ei voitu kiertää vaikeassa maastossa eikä niitä pystytty puolustajan tulituksessa korjaamaan ennen kuin se oli karkotettu vastarannalta. Lisäksi taisteluosaston huoltoyhteydet aikanaan katkesivat tällä alueella.

La Gleizen ja Stoumontin alueella tutustuimme luutnantti Juho Talvitien ja luutnantti Anne Reijon johdolla alueeseen, jonne Kampfgruppe Peiper tappioita kärsien pääsi etenemään ja jolla se lopulta saarrettuna tuhoutui tavoitettaan saavuttamatta. Taisteluosaston kohtaloksi muodostui muun muassa voimien väijäämätön kuluminen ja puolustajan samaan aikaan tapahtunut voimien kasvu liittoutuneiden reservien liittyessä mukaan taisteluun. Mielenkiintoisten esitysten lisäksi vaikuttavia vierailukohteita olivat Malme-

Juha-Matti Kulppi

Yrjö Lehtonen

Voutilainen, McAuliffe ja Väistö Bastognessa

dyn verilöylyn muistomerkki ja La Gleizessä sijainnut museo, jonka pihassa olleen saksalaisen Königstiger-panssarivaunun maalipintaa pyrittiin haurastuttamaan kameroiden salamavaloilla.

Torstai 9.9.

Saksalainen 47. panssari-armeijakunta hyökkää

Päivä aloitettiin lyhyellä siirtymisellä Saksan puolelle, Dasburgin kaupungin reunamille. Päivän esittelyt aloitti osaston vanhin, luutnantti Harri Lähde. Se käsitteli kokonaisuutena Bastognen suuntaan hyökännyttä saksalaista 5. Panssariarmeijaa ja erityisesti sen 47. Panssariarmeijakuntaa. Ardennien vastahyökkäykseen osallistuneista joukoista nimenomaan 47. Panssariarmeijakunnan 2. Panssaridivisioona pääsi lä-himmäksi Maasjoella ollutta tavoitetta.

Armeijakunnan menestykseen vaikuttivat erityisesti yllätys, joka perustui onnistuneeseen salaamiseen joukkojen ryhmittämisvaiheessa sekä oikein valittu painopiste. Alkuvaiheessa 47. ja sen naapurina toiminut 58. Armeijakunta hyökkäsivät käytännössä yhtä rykmenttiä vastaan. Tämän lisäksi vielä sää oli hyökkääjälle suosiollinen, kun huono lentosää esti vihollisen ilmatoinnin.

Puolustajan toimintaan perehdyimme luutnantti Juha-Matti Kulpin johdolla. Hän piti

esityksen vastapuolella asemissa olleesta yhdysvaltalaisesta 28. Jalkaväkidivisioonasta ja sen puolustustaistelusta. Divisioona tunnettiin sen kärsimien poikkeuksellisen suurten tappioiden johdosta lempinimellä ”Bloody Bucket”.

Seuraavaksi tulikin jo aika siirtyä takaisin Luxemburgin puolelle Clervaux'hon, jossa kuulumme luutnantti Mikko Voutilaisen esityksen kaupungin omistuksesta käydystä taistelusta. Jylhät metsämaisemat vaihtuivat peltoaukeiksi, kun joukkomme siirtyi saksalaisen 116. Panssaridivisioonan hyökkäysreitillä seuraten Houffalizen pikkukaupunkiin, jossa esityksensä aloitti luutnantti Juha Saarimaa ja jatkoi sitä myöhemmin Band of Brothers (Taistelutoverit) -televisiosarjasta tutuissa maisemissa Novillessa ja Foysa. Näihin taisteluihin otti osaa muiden muassa kuuluisa 101. Maahanlaskudivisioona.

Houffalizessa saimme tutustua myös nykyään harvinaiseen saksalaiseen Panther-panssarivaunuun. Se edusti aikanaan toisen maailmansodan parasta panssarikalustoa. Saksalaisen sotilashautausmaan tuhannet hautakivet ja entisen amerikkalaisen kenttähautausmaan muistomerkki puolestaan kertoivat karua kieltä suurista tappioista ja monien taistelijoiden nuoresta iästä.

Kuuluisan Bastognen alueen taistelutapahtumiin joukkomme tutustui vuoden 1944 tapahtumien polttopisteessä, kaupungin itäpuolella

Matkaseurue ja Kuningastiikeri La Gleizessa

sijaitsevalle massiivisella muistomerkillä. Bastognen keskeisen risteysalueen omistuksesta käytyjen taistelujen kulku selvisi kuulijoille oivallisesti luutnantti Tuomas Markkisen ja luutnantti Antti Asikaisen esitysten perusteella. Esityksiä havainnollisti muistomerkkin näköalatasanteelta entiselle taistelukentälle avautunut komea näköala. Muistomerkiltä matka jatkui kaupungin eteläpuoliselle alueelle, jossa puolustajien avuksi tulleet legendaarisen kenraali George Pattonin komentamat panssarijoukot puhkaisivat Bastognen saartorenkkaan. Luutnantti Lähde päätti päivän esitykset käsittelemällä Bastognen vapauttaneen kenraali Pattonin hyökkäystä ja saksalaisen, lähes Maasjoelle päässeän 2. Panssaridivisioonan hyökkäyksen jatkumisen Bastognesta länteen. Divisioonan hyökkäys pysähtyi lopulta voimien loppumiseen ja vihollisen ilmatoiminnan tehostumiseen.

Viikko 4:

Debriefing ja yhteenveto

Kurssin viimeinen ja neljäs viikko alkoi matkan rasituksista toipumisen jälkeen Santahaminassa opintojakson yhteenvedolla. Vertailun vuoksi käsiteltiin myös suomalaista sotahistoriaa tohtori Mikko Karjalaisen alustuksella Karjalan armeijan hyökkäyksestä kesällä 1941. Sen jälkeen siirryttiin opetuskeskusteluun, jossa kurssin oppilaat toivat esiin omia mielipiteitä liikesodan-

käynnin menestystekijöistä sitoen näkemyksensä aiemmilla viikoilla käsiteltyihin kokonaisuuksiin. Opintojen lopullinen yhteenveto tapahtui kuitenkin kurssilaisten pohtiessa opintojen antia ja omaa oppimistaan oppimispäiväkirjoissaan.

Lopuksi haluan opiskelijoiden puolesta kiittää Maanpuolustuskorkeakoulua, Sotahistorian laitosta ja sen opettajia sekä vierailevia luennoitsijoita mielenkiintoisesta kurssista, joka ainakin pääaineopiskelijoilla taatusti pysyy muistissa elämän loppuun saakka.

Luutnantti Petri Väistö

Lisää huomiota organisaation pedagogiseen johtamiseen

Sotatieteellisenä korkeakouluna Maanpuolustuskorkeakoulu profiloituu opetuspainotteisena eli pedagogisena organisaationa, jossa opiskelijoita ohjataan kehittymään johtajiksi asiantuntijavalmiuksin.

Ensi toukokuusta alkaen pedagogista johtamista opetetaan aluksi sotatieteiden maisterin tutkinnon opiskelijoille ja myöhemmin myös muiden tutkintotasojen oppijoille. Kaikille maisteriopiskelijoille opetetaan pedagogisen johtamisen perusteita ja sotilaspedagogiikan opiskelijoiden opetuksessa edetään syvemmälle oppimisen tasolle.

Oppivana organisaationa Maanpuolustuskorkeakoulu johtaa alaisiaan upseerikoulutusorganisaatioita sekä pyrkii olemaan esimerkillinen yhteiskunnallinen vaikuttaja. Pedagoginen johtajuutemme, kuten muukin opetus, perustuu pääsääntöisesti tutkimukseen. Maanpuolustuskorkeakoulussa pedagogista tutkimusta tehdään Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitoksessa.

Tässä artikkelissa esitellään pedagogisen johtamisen keskeisimpiä perusnäkökulmia, joita muutamia vuosia kestäneen tutkimuksen avulla on kehitetty ja vuodesta 2008 alkaen korkeakoulun opinto-oppaaseen kirjattu. Artikkelin laadittu prosessikirjoittamisen periaatteella (ks. prosessin aiemmista vaiheista esim. Mäkinen & Pulkka 2/2004; Mäkinen 2/2006; Nissinen & Mäkinen 2/2007; Nissinen Tiede ja Ase 2007; Mäkinen 2/2009). Kirjoittaja vastaa tässä esittämistä näkemyksistään, vaikka ajatuksia on hiottu laitoksen henkilöstön kesken.

Olemme tänä vuonna organisaationa siirtymässä Maanpuolustuskorkeakoulun strategian mukaisesti yhteisiin pedagogisiin perusteisiin sekä jatkamassa määrätietoista työtämme Puolustusvoimien osaamisen kehittämisen strategian (OSTRA 2004) ”todeksi elämiseksi” oppivan organisaatiomme kaikilla tasoilla.

Maanpuolustuskorkeakoulun prosessit on kuvattu laatujohtamisen menettelytavoin, ja ne ilmentävät sitä, miten suunnittelu ja toimintamme sekä kehittäminen tapahtuu korkeakoulun kaikilla tasoilla. Oppivan organisaation eräänä ilmentymänä Maanpuolustuskorkeakoulun opinto-oppaan hyödyntäminen ja kehittäminen on jatkuvaa kuten sen rinnalle laadittujen pedagogisten käsikirjoitustenkin. Näin ollen huomattavan määrä niin kutsuttua hiljaista tietoa on taltioitu kirjoitettuun muotoon ja yhteisöllisen oppimisen tueksi.

Oppivan organisaation perusrakenne

”Organisaatiot eivät opi itsestään – toimintakykyiset ihmiset voivat oppia”, mutta mitä sitten oppiminen yksinkertaisesti ilmaistuna tarkoittaa? Kouluttajan oppaan (2006) mukaan oppimisella tarkoitetaan suhteellisen pysyviä, kokemukseen perustuvia muutoksia koulutettavan tiedoissa, taidoissa, eli **teoissa**, ja valmiuksissa, eli toimintakyvyssä ja asiantuntijuudessa, sekä niiden yhdessä edesauttamassa toiminnassa.

Virallisesti kukin opettaja kuuluu johonkin opetusryhmään. Sen lisäksi ohessa ”**epävirallisemmin**” monet opettavat kuuluvat erilaisiin tiimeihin, osallistuvat projekteihin, hankkeisiin ja vastaaviin. Oppivan organisaation tasot ovat organisaatiokohtaisesti erilaisia (verrataanpa esimerkiksi Maanpuolustuskorkeakoulun ja Ilmavoimien lennoston organisaatioita toisiinsa), mutta siinäkin huolimatta niiden välillä on samankaltaisuuksia, kuten ”tasomaisuus” sekä kehittyneimmissä tapauksissa ”tasojen” välinen **vuorovaikutus** informaation vaihdannan muodossa.

Oheinen **kuvio 1** havainnollistaa oppivan organisaation perusrakennetta.

Varoituksen sana lienee paikallaan. Oppiva organisaatio, jota siis pyritään pedagogisesti johtamaan, ei edellytä tiimejä tai mitään muitakaan *ismi*-johdannaisia. Oppivan organisaation menestyksellinen toiminta edellyttää sen sijaan sekä virallisia että epävirallisia yhteistoiminnan ja organisoitumisen muotoja, jotka tulee tiedostaa ja joita tulee kehittää kokonaisuuden osana, kuten **kuviossa 1**.

Täsmälleen samaa organisaatiota voidaan tarkastella yksinkertaistetusti sanottuna joko hierarkkisenä tai verkostomaisena. Pedagogisessa johtamisessa kaikilla organisaatiotasolla yksittäisestä opettajasta ryhmänjohtajaan, pääopettajaan ja professoriin sekä ainelaitoksen johtajaan edellytetään osin **samanlaisia tekoja** oman ja vertaistensa sekä monissa tapauksissa myös alalistensa sekä kaikissa tapauksissa myös esimiestensä opiskelun, oppimisen ja kehittymisen tukemiseksi. Palaan tähän yksittäisen toimijan tekojen tasoon lähemmin kirjoitukseni lopuksi.

Toisaalta kullakin tasolla tulee tehdä **erilaisiakin tekoja** ottaen huomioon, tarkastellaanko yksittäisiä opettajia vai esimerkiksi laitosten johtajien tai joukko-yksiköiden komentajien tekemisiä. Puolustusvoimissa tällaisia samanlaisia ja erilaisia tekoja ohjeistetaan pysyväisasiakirjoissa ja strategioissa, joista tässä yhteydessä keskeisimpiä ovat Maanpuolustuskorkeakoulun strategia ja aiemmin mainittu Puolustusvoimien osaamisen kehittämisen strategia (OSTRA 2004).

Palautteen ylikorostamisesta oppimistulosten tavoitteellistamiseen

Kaikki samanlaiset tai erilaiset teot ovat osa yhteisöllistä toimintaa, jossa kohteena on oppija,

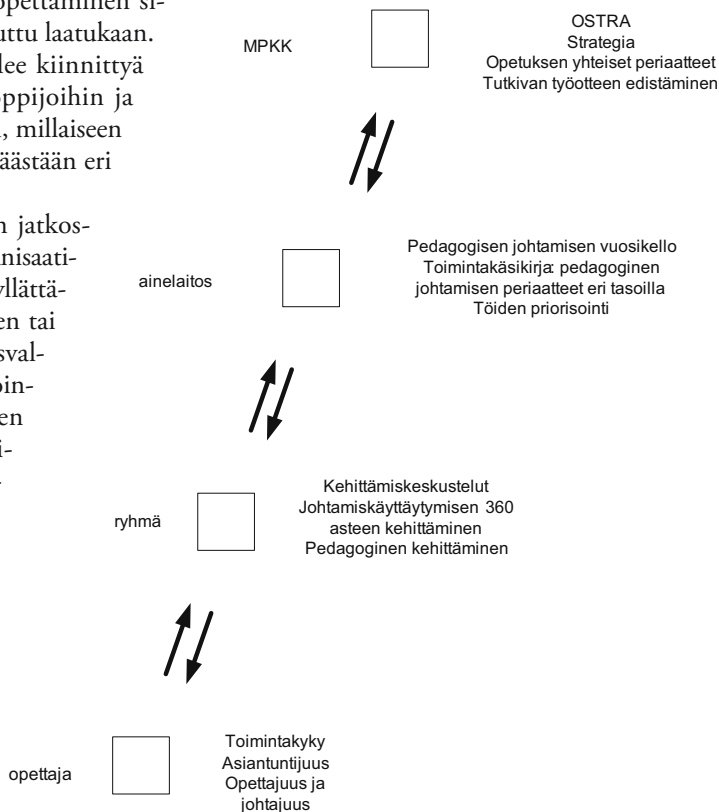
jonka **opiskelulla ja oppimisella on keskeinen merkitys**. Edellä sanottu tarkoittaa esimerkiksi sitä, ettei keskeisintä olekaan opettaminen sinänsä eikä opetuksen niin kutsuttu laatukaan. Sen sijaan jaetun huomion tulee kiinnittyä ennemminkin organisaation oppijoihin ja heidän opiskeluunsa sekä siihen, millaiseen opiskelu- ja oppimistuloksiin päästään eri kursseilla tai saapumiserillä.

Toki opiskelijapalautteella on jatkosakin kehittyvälle oppivalle organisaatiolle oleellinen merkitys, mutta yllättävän usein väheksytään opettajien tai kouluttajien tekemää kokonaisvaltaista ja systemaattista itsearviointia. Palautteen ylikorostaminen itsearvioinnin sijasta on malliesimerkki niin kutsutuista behavioristisista kulttuurillisista jäänteistä, joista 2000-luvulla pitäisi hiljalleen ja yhä kattavammin päästä eroon.

Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen joukko-osastoissa on tällä hetkellä paremmat edellytykset oppimistulosten arvioinnille ja vertailulle kuin Maanpuolustuskorkeakoulussa, jossa

opetustoimintaa ohjaa suhteellinen paremmuusjonoon arvioimisen logiikka (ks. Pulkka (toim.) 2010) tulostavoitteellistettavien ja vertailtavien oppimistulosten sijasta. Ohjaavaksi periaatteeksi tuleekin nosta "paremmuus suhteessa muihin" sijasta **"hyvyys suhteessa oppimistavoitteisiin"**.

Oppivat organisaatiot ovat aina jossain kontekstissa eli ympäristössä. Kulttuuri on keskeinen tekoihimme ja toimintaamme "vuorovaikuttava" konteksti. Kulttuurikin voidaan hahmottaa tasomaisesti (ks. Toiskallio & Mäkinen 2009, 85). Osa tasoista näkyy ja tuntuu, mutta osa vain vaikuttaa esimerkiksi käsityksinä ja oletuksina meissä kaikissa. Esimerkiksi OSTRA:n näkökulmasta paikallisen kulttuurin huomioon ottaminen merkitsee sitä, että OSTRA:aa tulee **soveltaa paikallisesti**. Kukin organisaatio on eri vaiheissa omalla historiallisella kehitys- tai taantumispolullaan, joka pitää tiedostaa ja tuoda opiskelijoiden osallistumassa kehittämissuunnittelussa esille.

Kuvio 1

Pedagogisen johtamisen vuosikello

Miten OSTRA, kuten Maanpuolustuskorkeakoulun strategiakin, jalkautuu tai vaikuttaa "johtajia asiantuntijavalmiuksiin" opettavien "opettavien johtajiemme" arkeen ja työhön? Väitän, ettei ainakaan itsestään tai esimerkiksi vain juhlapuheita pitämällä. Toisaalta saatamme aavistaa, ettei yksinomainen tulosjohtaminen, laatujohtaminen, osaamisen johtaminen tai syväjohtaminenkaan takaa organisaation menestymistä.

Pedagoginen johtaminen ei ole uusi johtamisoppi ja *ismi*, jonka tulisi korvata nykyiset johtamisopit. Päinvastoin. Pedagoginen johtaminen kohdistaa huomiota historiallisiin kehitysvaiheisiin, joiden kautta puolustusvoimiin on 1980-luvulta alkaen tuotu ja sovellettu milloin tulosjohtamisen, laatujohtamisen, strategisen (henkilöstövoimavarojen) johtamisen, syväjohtamisen tai osaamisen johtamisen oppeja vaikuttaen jollain tapaa kaikkiin puolustusvoimien tu-

losyksiköihin kaikilla organisaation tasoilla.

Jaetun haasteen kohtaamiseksi pedagogisen johtamisen vuosikello-näkökulma korostuu ja auttaa johtamisoppiperustaisten tekojen kirjon aikauttamista mielekkääksi osaksi kalentereita ja arkityötä. Pedagogisen johtamisen vuosikelloon sijoitetut johtamisoppiperustaiset kysymykset, kuten vastauksetkin, ovat keskeisiä sekä kaikille yksittäisille organisaation toimijoille että oppivan organisaation kaikille organisaatiotasolle:

Lisäksi pedagogisen johtamisen vuosikello-näkökulma tulee yhdistää aiemmin esille tuotuun oppivan organisaation perusrakenteeseen tarkoittaen siis sekä ”alhaalta ylös” ja ”ylhäältä alas” ilmeneviä eri tasot toisiinsa kytkeviä toimintatapoja ja käytäntöjä, joissa aloitteentekijöinä ovat vuoroin esimiehet ja alaiset. Törmäämekin kulttuurillisesti jaettuun perusoletukseen eli ihmiskäsitykseesi, johon paneudun seuraavaksi.

Tulosjohtaminen

- *Mitkä ovat omat tulostavoitteesi?*
- *Miten ne liittyvät työyhteisösi tulostavoitteisiin?*
- *Mitä mainittavia tuloksia olet/olette saaneet aikaiseksi?*
- *Miten aikaansaannoksesi ilmenee työyhteisösi tulos- ja vuosiraportissa?*

Laatujohtaminen

- *Mihin prosesseihin oma työsi liittyy ja miten?*
- *Millaisen itsearvioinnin perusteella työyhteisön parantamissuunnitelma (PARSU) tehtiin, ja mitkä ovat suunnitelman keskeisimmät parantamiskohteet?*
- *Millaista palautetta olet saanut opintojaksoistasi ja muutoin?*
- *Millaista palautetta muut ovat saaneet?*
- *Miten tiettyä opintojaksoa ja opintokokonaisuutta kehitetään sekä miksi?*

Strateginen (henkilöstövoimavarojen) johtaminen

- *Mitä tekoja OSTR ja MPKK:n strategia sinulta edellyttää?*
- *Mitä kehittämistekoja OSTR:aan ja MPKK:n strategiaan liittyen olet jo tehnyt?*
- *Miten valmistaudut kehityskeskusteluihin?*
- *Miten johdat ihmisiä (”henkilöstövoimavaroja”), heidän opiskeluaan ja oppimistaan kehityskeskusteluiden välillä?*
- *Mitkä ovat sinun ja työyhteisösi keskeiset arvot, ja mitä ne sinulle merkitsevät?*

Syväjohtaminen

- *Mitä vahvuuksia ja kehittämistarpeita sekä itsearviosi että saamasi 360 asteen palautteen perusteella omassa johtamiskäyttäytymisessäsi on ollut ja on?*
- *Miten olet kehittänyt omaa johtamiskäyttäytymistäsi?*

Osaamisen johtaminen

- *Millaisen henkilökohtaisen osaamiskartoituksen ja kehityssuunnitelman olet tehnyt, ja miten kehität osaamistasi (sekä toimintakykyäsi ja asiantuntijuuttasi)?*

Pedagoginen johtaminen

- *Millainen oppivan organisaation perusrakenne työyhteisössäsi on ja tulisi olla?*
- *Miten pedagogisen johtamisen vuosikello-näkökulma ilmenee ja tulisi ilmetä työyhteisössäsi?*
- *Miten kehität omaa ja toisten toimintakykyä sekä asiantuntijuutta?*
- *Miten kykenet kohdentamaan pääosan (esim. 80 %) omasta ja alaistesi energiasta (strategisesti) tärkeimpiin tavoitteisiin ja töihin?*

Ihmiskäsityksesi?

Opettaja opettaa ihmisiä, eikö vain? Millaiseksi ja miten opettaja mallintaa opetettavan ihmisen? Entä millaiseksi opiskelija mallintaa itsensä, vertaisensa ja opettajansa? Tällaista mallinnusta kutsutaan *ihmiskäsitykseksi*, ja opetustoiminnassa tätä käsitystä, kuten monia muitakin peruskäsitteitä, pyritään tiedostamisen kautta haastamaan eli altistamaan kehittymään, mutta miten? Esimerkiksi kiteytetyllä, osin tiede- ja filosofiapohjaisella, ihmiskuvalla. Sellaiseksi tässä yhteydessä esille nostettakoon sotilaspedagogiikan parissa tehty mallinnus ihmisestä parhaimmillaan toimintakykyisenä kokonaisuutena.

Ihminen on ihminen – ei koneiston osa eikä liioin tietokone, saati eläin. Kuulostaa simppeiltä, mutta toisaalla yhteiskunnassa latistamme ihmiskäsityksiämme juuri tämäntyyppisiksi ”anti-ihmiskuviksi”. Kansalaiset jäävät geneettisen perimänsä tai ulkoa ohjaavan yhteiskunnan ”rakenteiden” ja ”systemien” armoille vähättelemään oman itsensä merkitystä jopa itselleen sekä siinä sivussa yhteiskunnallisille puolustusvoimille. Toisaalta pedagogisen kasvatuksen ja opettamisen avulla rakennetaan vaihtoehtoja, toivoa ja ihmisen merkitystä avartavaa tulkintaa yhteisen tulevaisuuden varalle.

Onkin kiinnostavaa huomata, miten suorituskkyjä korostavana aikakautena olemme taipuvaisia unohtamaan, että järjestelmien ja joukkojen suorituskky muodostuu inhimillisistäkin osatekijöistä, kuten osaavasta ja toimintakykyisestä henkilöstöstä.

Toimintakykyä voi itsekkin kehittää

Vastoin sangen yleistä harhakäsitystä toimintamme ja toimintakykyisyytemme ei ohjaudu vain ulkoa ja ympäristöstämme, vaan me itse voimme keskeisesti vaikuttaa omaan ja muidenkin tekemisiin ja toimintakykyisyyden kehittymiseen periaatteella **kannusta kaveri esimerkiksi avulla hyvään toimintakykyyn**.

Toimintakyvyn näkökulmasta ihmisotilas ei pelkästään reagoi behavioristisesti ulkoisiin ärsykkeisiin (esimerkiksi viestiin tai puhelinsoittoon), vaan hän tiedostaa omien tekojensa tavoitteet sekä kehittyneimmissä tapauksissa myös yhteisöllisen toiminnan *päämäärät* ja *visiot*.

Tiedetään ihmisten pyrkivän kehittämään itseään fyysisesti, psyykkisesti, sosiaalisesti ja eettisesti, eli kokonaistoimintakyvyltään. Valitettavasti aina joskus joku jättää tavoiteasetantansa vain ”puhetasolle” tai mietintään, ja huolestuttavissa tapauksissa myös sosiaalisesti eristäytyä tai eris-

tetään. Tämän takia koko sosiaalisen yhteisön ja sen esimiesten, tulella alustensa ja vertaistensa tukena tavoiteasetannassa, pyrkimyksissä päästä tavoitteisiin ja kanssaelämässä niinä onnen hetkinä, kun tavoitteet on tältäkin osin ylitetty.

Organisaatiokohtaiset ja muut tilastot uhkaavat tarpeettoman tehokkaasti hämärtää (mahdollisen) ihmis-kohtaisen faktan siitä, että useissa organisaatioissa, kuten Maanpuolustuskorkeakoulussa, on *yksilökohtaisia* fyysisen toimintakyvyn(kin) kehittämis- ja kehittämistarpeita. Sellaisia kehittämistarpeita, joilla on selkeä yhteys Maanpuolustuskorkeakoulun tuloksellisuuteen, henkilöstön työhyvinvointiin sekä mikä valitettavinta myös elämänlaatuun ja -pituuteen. Hokema ”kannusta kaveri kuntoon” on toki erinomainen ohjenuora kehittämistoimille, mutta auttamattoman kapeanäkökulmainen – siksi **kannusta kaveri esimerkiksi avulla hyvään toimintakykyyn** tarjoaa kokonaisvaltaisemman, mutta edelleen konkreettisen kehittymisen ohjenuoran.

2000-luvulla toimintakyvystä on noussut yhdessä syväjohtamisen kanssa turvallisuusviranomaisten jakama kouluttamistaan ja kasvatustaan sekä orastavaa pedagogista johtamistaan ohjaava käsite. Toimialamme menestymiselle on jatkossakin eduksi, että ala pystyy itsekin kehittämään yhä enemmän jaettua ”jotain”, siis kieltä, malleja, käsitteitä, käytäntöjä, jota turvallisuusalan koulutuksessa ja kasvatuksessa voidaan asettaa vuorovaikutukseen yhä erilaisemmaksi muuttuvan opiskelija-aineksen kanssa. Tämä näin lyhyesti *visiostani*.

Opettaja aktiivisena tiedon etsijänä

Maanpuolustuskorkeakoulussa tiedonhankintänäkökulma merkitsee opettajille ja opiskelijoille sitä, että lukeminen ja sen perusteella tapahtuva kirjoittaminen sekä muu itsensä ilmaisu korostuvat. Opettajan ei tule siis odottaa esimiestensä antavan hänelle valmiina opintojaksolla opetettavaa sisältöä, vaan ennemminkin opettaja etsii itse tutkimuksensa ja tutkivan työnteensä avulla sisältöä opetussuunnitelmiin kirjattavaksi ja opetettavaksi, opiskeltavaksi ja opittavaksi. Periaatteen tulee olla se, että **tutkiva opettaja**

lukee ja kirjoittaa siinä missä muutkin oppijat.

Millä ajalla, kysyy valpas kriitikko. Työ ja vapaa-ajalla. Siis aivan kuten nykyaikaisissa yliopistoissa ja muuallakin laajalti tänä päivänä tapahtuu. Töiden **priorisoinnissa** lienee tarpeen palata artikkelin alussa esitettyyn strategiseen pohdintaan, jonka mukaan Maanpuolustuskorkeakoulu on ensisijaisesti pedagoginen organisaatio, joka esimerkillään johtaa myös muiden upseerikoulutusorganisaatioiden opetustyötä.

Hallinnointia vai opetusta?

Pelkästään töitä priorisoimalla ja tehtäviä delegoimalla ei voi menestyä. Tulee kehittää uudenlaisia toimintatapoja aivan kuten puolustusvoimien perusyksiköissä, joissa pedagoginen toiminta ja johtaminen on jäämässä ”ei voi tehdä mitään” -asenteella hallinnollisen tekemisen alle (ks. esim Siilasmaan työryhmän raportti, s. 146). Näyttäisikin siltä, että ainakin monissa perusyksiköissä, ehkäpä joissakin opetusryhmissä ja opettajilla Maanpuolustuskorkeakoulussakin, tarkasti ohjattu, valvottu ja normiohjattu hallinnointi työntää tärkeämmät opettamiseen, opiskeluun ja oppimiseen liittyvät asiat paradoksaalisesti kalenterin marginaaliin, vapaa-ajalle tai tekemättömäksi työksi.

Yliopistotasolla on viime vuosina herätty ja ryhdytty järjestämään yliopistopedagogiikan opintoja aina pedagogisten pätevyysien edellyttämälle tasalle asti. Tulisikin miettiä, pitäisikö Maanpuolustuskorkeakoulussakin keskittyä entistä enemmän pedagogiseen johtamiseen, jonka avulla henkilöstö opiskelisi pedagogisia pätevyyskursseja ja korkeakoulu saisi nauttia pedagogisten opintojen tuottamista hedelmistä.

Professori Juha Mäkinen

Sotatieteiden siviilimaisterit tervetuloa

Tutkintoon johtavat sotatieteiden maisteriopinnot avautuvat siviileille tulevana syksynä. Suuntautumisvaihtoehtoja on kaksi: kansallinen ja kansainvälinen turvallisuus.

Upseerikoulutuksen keskittyessä puolustusvoimien päätehtävään, Suomen sotilaalliseen puolustamiseen, painottuvat siviilien maisteriopinnoissa viranomaisten tukeminen ja kriisinhallinta. Kansallisen turvallisuuden linjalla opiskellaan pääaineena johtamista ja kansainvälisen turvallisuuden linjalla sotataittoa. Aloituspaiikkoja linjoilla on yhteensä kymmenen.

– Siviilien kouluttaminen sotatieteissä tukee niin puolustusvoimia itseään kuin muita turvallisuuskysymysten parissa työskenteleviä viranomaisia, sanoo Maanpuolustuskorkeakoulun vararehtori, eversti **Teppo Lahti**.

Siviilien maisterikoulutus alkaa syksyllä 2011 ja siihen haetaan erillishaussa 15.2.–1.4.2011 klo 16.15. Opintojen laajuus on 120 opintopistettä.

Aiemmin siviiliopiskelijat ovat voineet suorittaa perustutkintoon kuuluvia kursseja tai opintokokonaisuuksia Maanpuolustuskorkeakoulussa joustavan opinto-oikeuden (JOO-sopimus) turvin.

Palvelukseen halutaan mentoreita

Kreikkalaisessa tarustossa Athene neuvoi Odysseuksen poikaa Telemakhosta Mentorin hahmossa. Nykykielessä mentorilla tarkoitetaan nuoren henkilön ohjaajaa, opastajaa ja neuvonantajaa.

Maanpuolustuskorkeakoulussa Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitos hakee evp-upseereita mukaan mentoritoimintaan. Mentorit toimivat Johtamisen perusteet -opintojaksoilla pienryhmän ohjaajina sekä apuna opiskelijan oppimisen arvioinnissa.

Mentoritoimintaa ja Johtamisen perusteet -opintojaksoa esittelevä infotilaisuus pidetään keskiviikkona 11.5.2011 klo 10–14 Santahaminassa. Ilmoittautumiset tilaisuuteen pyydetään 29.4.2011 mennessä osoitteeseen eeva-liisa.teimonen@mil.fi. Lisätietoa aiheesta löytyy Maanpuolustuskorkeakoulun internet-sivulta. Kysymyksiin vastaavat kapteenit **Mikko Leppälä** (p. 0299 530 413) ja **Janne Jortama** (0299 530 412).

Pedagogiikkaa kehittämässä

Opetuksen hyvät käytänteet

Maanpuolustuskorkeakoulu järjesti ensimmäistä kertaa Opetuksen hyvät käytänteet -seminaarin syksyllä 2010. Kohderyhmänä olivat erityisesti sotilasopetuslaitosten opettajat ja koulutussuunnittelijat.

Seminaari järjestettiin Maanpuolustuskorkeakoulun Täydennyskoulutus- ja kehittämiskeskuksessa Tuusulas-
sa 27.–28.10.

Seminaarin johti Maanpuolustuskorkeakoulun vararehtori, eversti Teppo Lahti, apunaan seminaarin valmistelutyöryhmä. Valmistelutyöryhmän kokoamisesta vastasi Maanpuolustuskorkeakoulun opetuksen kehittämissä työryhmä. Seminaarin tavoitteena oli kehittää osallistujien valmiuksia laadukkaan opetustapahtuman suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Seminaarin tavoitteena oli lisäksi etsiä innovatiivisia ratkaisuja opetuksen kehittämiseksi ja esitellä kooste opetuksen laadun arvioinnin tuloksista. Seminaarissa jaettiin konkreettisia esimerkkejä opetuksen hyvistä käytänteistä sekä palkittiin opetuksen kehittämisessä ja opetuksessa menestyneitä toimijoita.

Seminaari toteutettiin kaksipäiväisenä tapahtumana, joka sisälsi erilaisten opetukseen liittyvien teemojen käsittelyä osallistujia aktivoivien työskentelymenetelmien kautta. Seminaari rakentui kolmesta teemasta, joita tarkasteltiin eri näkökul-

mista. Teemoja olivat oppimisprosessi aikuisopiskelijan näkökulmasta, opetuksen hyvät käytänteet sekä erillisiä aiheita. Seminaaripäivät koostuivat alustuspuheenvuoroista, työpajatoiminnasta ja ryhmätyöskentelystä, käytännön esimerkeistä sekä paneelikeskustelusta.

Asenteen kalibrointi

Seminaarin avasi MPKK:n opetuksen kehittämissä työryhmän puheenjohtaja, eversti Max Sjöblom. Seminaarin avauspuheenvuorosta vastasi ulkopuolinen innovaattori, jonka nimi paljastui vasta seminaarin avauksen jälkeen. Innovaattorina toimi toimittaja Jone Nikula. Nikula käsitteli innostavassa puheenvuorossaan tavoitteen määrittelyä ja asenteen kalibrointiä. Hän puhui erityisesti työn kulttuuriin vaikuttavista tekijöistä organisaatiossa. Nikulan mukaan toiminnan perusajatus ja sen ymmärtäminen on jokaisen toimivan organisaation perusta.

Toiminnan perusajatuksen rinnalla Nikula korosti myös oikean asenteen merkitystä. Hän toteasi, että oikea asenne on valinta ja valittu asenne on oikean keinon valintaa. Oikein valittu keino luo Nikulan mukaan yhtenäisen työkuultuurin ja yhtenäisen työkuultuuri luo jatkuvuutta. Jatkuvuus puolestaan ylläpitää organisaation osaamista ja edesauttaa hiljaisen tiedon kulkua.

Aikuisopiskelijan oppimisprosessista

Ensimmäisenä varsinaisena opetukseen hyviin käytänteisiin liittyvänä teemana käsiteltiin oppimisprosessia aikuisopiskelijan näkökulmasta. Dosentti Outi Kallioisen aiheina alustuksessa olivat mm. oppiminen, oppimis- ja ajattelutyyli, erilaiset oppijat, asiantuntijuus, osaaminen ja sen arviointi, ammatillinen kasvu ja aikuisen ohjaus. Alustukseen käytettävissä ollut aika oli melko lyhyt materiaalin laajuuteen nähden,

joten suurin osa alustukseen liittyvästä materiaalista käytiin läpi yleisluontoisesti. Lyhyestä ajasta huolimatta Kallioinen kiteytti teemaan liittyviä pääasioita onnistuneesti. Hän vertasi esimerkiksi aikuisopiskelijan ohjausta asiakaspalveluun, jossa opiskelijan elämäntilanne tulee ottaa riittävällä tasolla huomioon opetus- ja ohjaustoiminnassa. Kallioisen alustuksen jälkeen vuorossa oli työpajatoimintaa viidessä eri ryhmässä etukäteen määritellyistä aihealueista. Työpajoissa käsiteltäviä aiheita olivat 1) aikuisoppijoiden ohjaus, 2) osaamisen arviointi ja aiemman osaamisen tunnistaminen, 3) oppimistyyli ja erilaisten oppijoiden huomioiminen, 4) oppimisympäristöjen hyödyntäminen aikuisten koulutuksessa sekä 5) verkko-oppimisympäristö ja sosiaalisen median hyödyntäminen.

Aikuisoppijoiden ohjaukseen liittyen keskusteltiin mm. siitä, miten aikuisopiskelijoiden ohjaus eroaa nuorten ohjauksesta ja millaisis-

Opetuksen hyvät käytänteet -seminaari:

Päämäärä: opetuksesta vastaavien henkilöiden sekä opetuksen kehittämisen kanssa työskentelevien henkilöiden välinen verkostoituminen sekä ajatusten ja kokemusten vaihto.

Tavoite: kehittää osallistujien valmiuksia laadukkaaseen opetustapahtuman suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin sekä hakea innovatiivisia ratkaisuja opetuksen kehittämiseksi.

Toteutus: kaksipäiväisenä tapahtuma, joka sisältää opetukseen liittyvien teemojen käsitteilyä vuorovaikutteisten työskentelymenetelmien avulla.

Kohderyhmä: opetuksesta vastaavat henkilöt sekä muut aiheesta kiinnostuneet asiantuntijat.

Seuraavan seminaarin ajankohta: 27.–28.10.2011.

ta tekijöistä koostuu laadukas aikuisten ohjaus. Osaamisen arviointiin ja aiemman osaamisen tunnistamiseen liittyen pohdittiin mm. sitä, miten osaaminen tunnistetaan ja miten laaditaan osaamisen arvioinnin kriteerit. Erilaisiin oppijoihin ja oppimistyyliihin liittyen tärkeimpinä asioina esille nousi opiskelijoiden tunteminen, monimuoto-opiskelun keinot sekä Biggsin linjakkaan opetuksen periaate.

Oppimisympäristöjen hyödyntäminen aikuisen koulutuksessa tiivistettiin ryhmätyön tuloksena seuraavasti: *”sosiaalinen ja psyykkinen oppimisilmapiiri yhdessä avoimen ja vuorovaikutteisen yhteistyön kautta luo hyvät edellytykset jatkuvan oppimisen kehittämiseen”*. Verkko-oppimisympäristön ja sosiaalisen median hyödyntämiseen liittyvinä haasteina tuotiin esille mm. se, että verkkokeskustelut lisäävät opettajan työtä ja pedagoginen suunnittelu vaatii osaamista. Hyvinä puolina nähtiin puolestaan verkko-

oppimisympäristön hyödyntäminen reserviläiskoulutuksessa sekä rekrytointiin ja orientaatioon liittyvät hyödyt verkon käytöstä.

Opetuksen hyviä käytänteitä

Ensimmäisen seminaarin päivän loppuksi ja toisen päivän aluksi käsiteltiin konkreettisia opetuksen hyviin käytänteisiin liittyviä asioita. Everstiluutnantti, KT Pekka Halonen alusti aiheesta opetuksen keinovalikoimasta ja opiskelijoiden kaksoisroolin näkökulmista. Alustuksen jälkeen seminaarin osallistujat jakautuivat uusiin ryhmiin ennalta tehdyn jaon mukaisesti. Ryhmiin tehtävänä oli kiertää annetun ohjelman mukaisesti kuudessa konkreettisessa opetusmenetelmäesittelyssä. Kuusi hyvän käytänteen mukaista opetustapahtumaesittelyä oli valittu ennakolta ainelaitoksien ja PAT-koulujen tekemien ehdotusten perusteella.

Ryhmäläisille jaettiin opetuksen hyvien käytänteiden

täntöjen arviointilomakkeet, joihin jokaisen tuli arvioida numeraalisella asteikolla esityksissä läpikäydyt opetusmenetelmät, teorian ja käytännön integrointi, oppimisprosessi, vaikuttavuus ja palaute. Opetuksen hyvinä käytänteinä esiteltiin erilaiset opetusmenetelmät (MPKK TKKK), rikostorjunta (RMVK), sotatekniikka (MAASK), akateemisen ja ammatillisen opetuksen yhdistäminen (ILMASK), EOD1 -opetustapahtuma (PION- ja SLUK) sekä taktiikan harjoitus (MPKK taktiikan laitos).

Ensimmäinen seminaaripäivä huipentui yhteiseen illanviettoon Taistelukoulun upseerikerholla. Illan aikana palkittiin diplomilla luutnantti Olli Parkkinen hänen ansiokkaasta työstään verkko-oppimisympäristöjen kehittämisessä.

Toiseen seminaaripäivään sisältyi paneelikeskustelu, parhaan opetuksen hyvän käytänteen palkitseminen sekä erillisaiheina SLO:hon, opetuksen laadun arviointiin ja erilaisiin arviointi- ja

tenttikäytäntöihin liittyvät esitykset. Paneelikeskustelijoina toimivat opetuksen hyvien käytänteiden esittelijät, ja keskustelun aiheet liittyivät opetuksen toteuttamisen hyviin käytänteisiin. Paneelikeskustelun jälkeen julistettiin opetuksen hyvien käytänteiden mukainen paras opetustilaisuus osallistujien tekemien arviointitulosten perusteella. Parhaana opetuksen hyvänä käytänteenä palkittiin Pioneer- ja Suojelukoulun EOD1-opetustapahtuma.

Iltapäivällä olivat vuorossa erillisaiheiden esittelyt. Ensin korkeakouluharjoittelija Sanni Korpiaho esitteli Sotilasopetuslaitosten opettajien opetustilaisuuden (SLO) sisältöjä, tavoitteita ja toteutustapoja. Kapteeni Teemu Saressalo käsiteli esityksessään sotatieteellisen opetuksen laadun arviointien tuloksia ja yhteenvetoa vuodelta 2010. KM Heli Häyrynen käytti puheenvuoron erilaisista arviointi- ja tenttikäytännöistä.

Tarpeellinen tapahtuma saa jatkoa

Seminaariin osallistui henkilöitä myös puolustusvoimien ulkopuolelta Haaga-Helia ammattikorkeakoulusta ja Aalto-yliopistosta. Heidän samoin kuin puolustusvoimien väen mielestä seminaari oli erittäin antoisa. Kokonaisuudessaan seminaaripäivät koettiin siis monipuolisiksi ja kiinnostaviksi, joten vastaavanlaiselle seminaaritapahtumalle on tilausta jatkossakin.

Opetuksen hyviin käytänteisiin liittyvästä seminaarista on tarkoituksena muodostaa joka-vuotinen tapahtuma. Seminaari järjestetään seuraavan kerran 27.–28.10.2011. Seminaarin osallistujajoukkoa on tarkoitus laajentaa jatkossa yhä enemmän myös puolustusvoimien ulkopuolelle. Seminaarin suunnittelusta vastaa Maanpuolustuskorkeakoulun opetuksen kehittämistyöryhmä.

Titta Rautasalo
KM, koulutussuunnittelija

**Strategisen hyvinvoinnin johtaminen
eli mihin me nyt olemme itseemme sotkeneet**

Ja sinut myös

Tapahtuipa menneen vuoden keväällä, että Maanpuolustuskorkeakoulun rehtori päätti uudistaa koulumme strategian. Strategiaperisistä löytyi myös tiukka linjaus henkilöstövoimavarojen johtamisen suhteen: ”On varauduttava supistuviin henkilöstöresursseihin, henkilöstön osaamista on laajennettava ja syvennettävä, samoin henkilöstön jaksamista on tuettava ja heitä on motivoitava”.

Luettuaan paperin kolmeen kertaan ja todettuaan, että teksti ei muutu, vaikka sitä kuinka eri kulmista katselisi, henkilöstöpäällikkö kutsui korkeakoulun papin kriisikokoukseen. ”Mitä ihmettä me nyt tehdään, eihän tästä amebasta saa minkäänlaista otetta”, hän tuskaili. Pappi lohdutti ammattilaisen ottein: ”Näe asia positiivisesti, enää ei kukaan uskottele, että henkilöstö on tärkein voimavaramme.” ”No joo, varsinkin kun sinä menit möläyttämään, että lisäksi sika on sikalan tärkein resurssi”, mutisi henkilöstöpäällikkö. ”Silti kysymys kuuluu edelleen: Mitä ihmettä me tehdään?” ”Rukoilkaamme?” ehdotti pastori puoliääneen.

Kehittämissuunnitelman suunnittelu

Seuraava viikko alkoi taas tutulla viikkopalaverilla ja maanläheisempään toimintaan päätyneet henkilöstöpäällikkö julistaa iloisena johdon mantraa yksikkönsä henkilöstölle. ”Uusi strategia on aivan loistava, suorastaan fantastinen: se antaa meille täysin avoimen valtakirjan henkilöstövoimavarojen suunnitteluun, kunhan menään vain strategian linjausten mukaan.” ”No, eipä se paljoa lupaa”, kuului joidenkin papereiden takaa. ”Hei! Ihan oikeasti – ajatelkaa – strategiat toimeenpannaan kehittämissuunnitelmien kautta, meidän täytyy vain luoda muutama naseva kehittämissuunnitelma.”

Supistukset henkilöstöresursseissa pystytään toteuttamaan toimintojen keskittämällä Santa-

haminaan ja sen myötä voidaan yhdistää eri toimintoja ja siten saada vähän järkeä tähän rimpui luun valtionhallinnon tuottavuusohjelmissa. Nyt ei siis ole kysymys siitä, että tehdään vähemmällä porukalla enemmän työtä, vaan keskitytään niihin toimintoihin, joiden takia meidän organisaatiomme on olemassa. Ja se taas luo edellytykset kehittää sekä työn sisältöä että tukea esimiehiä johtamistoiminnassaan.

– Itse asiassa, kävin vähän googlettamassa ja bongasin aika tuoreen tutkimuksen strategisen hyvinvoinnin johtamisesta. Tutkimuksen tekijöinä ovat maailmankuulut työhyvinvointiasiantuntijat Ossi Aura, Juhani Ilmarinen ja Guy Ahonen. ”No, kyllähän me itsekin pystyisimme tämän meillä hanksaamaan”, kuului lähes hyväksyvä vastaus, ”mutta koska viisaus asuu aina organisaation ulkopuolella, niin miksipä ei.”

Säästökuuri vai tavallinen meno?

”Et sitten anna periksi,” olivat papin saatesanat, kun henkilöstöpäällikkö lähti esikunnan tulosneuvotteluihin. Hallintojohtaja avasi tilaisuuden: ”Tulosneuvottelut käydään esittämienne perustelujen mukaisesti jokainen käyttösuunnitelma-kohta kerrallaan, ja jokaisessa on kolme saraketta vaihtoehtoja: 1) säästökuuri, 2) normi sekä 3) normiplus.” Henkilöstöpäällikkö esittelee strategian mukaisia toimintamäärärahasityksiään ja pääsee kohtaan TYHY-toiminta. Hallintojohtaja kuittaa lyhyesti: ”Ykkönen.”

Henkilöstöpäällikön posket hieman punoittavat, ja hän aloittaa monologin toteamalla, että maailma on niin erilainen vakioveikkaajan silmin. Jos työhyvinvointiin ei satsata muuten kuin tarjoamalla liikuntaseteleitä ja Karjala-turnausta, niin onhan meillä huono strategia. Työhyvinvointi on hyvinvointia ja se on paljon muuta kuin kiva-kiva-jippoja. Se tulee huomioida johtamisessa mm. kehityskeskusteluita käytäessä,

työaikojen ja järjestelyiden joustavuudessa, perehdyttämistoiminnassa, työkuormituksen säätellessä, työn ja perheen yhteensovittamisessa, esimiesten koulutuksessa, tasa-arvo-ohjelmassa, johdon strategiatyössä, henkilöstön palkitsemisessa, jatko- ja täydennyskoulutuksessa, rekrytointiohjeissa ja ikäjohtamisessa. Se on suurelta osin toimintaa, jota me koko ajan teemme. Kysymys on tämän toiminnan järjeistämässä mm. kehittämällä mittareita, joilla voidaan todeta hyvinvoinnin kehityksen suunta, jos ja kun se ei ihmisten kasvoilta suoraan näy.

”Miten meni?” virnuili pastori, ”hermostuitko?” ”Noo, ei vängällä, mutta väsyttämällä”, vastaa henkilöstöpäällikkö. ”Voidaan ryhtyä toimeen ja järjestää strategisen hyvinvoinnin auditointi.” ”Jaa mikä!” saa pastori ähkittyä vedettyään kahvit väärään kurkkuun ”auditointi”-sanan kuultuaan. ”No, se voidaan nähdä eräänlaisena projektina, jossa tietysti ensin suunnitellaan, sitten haastatellaan asiantuntijoita ja sitten taas auditoidaan, tällä kertaa hyvinvointifunktiot ja sen päälle analyysi. Tämän jälkeen katsotaan, miten paljon meillä investoidaan hyvinvointiin, ja vielä kerran analysoidaan tuloksia. Tästä kaikesta syntyy raportti, joka esitellään korkeakoulun johdolle tulevan maaliskuun puolivälissä”, tiivistää henkilöstöpäällikkö.

Hengenahdistusta sanojen ”projekti”, ”asianuntija” ja ”auditointi” jälkeen poteva pappi toteaa epäuskoisena: ”Ja tehdäänkö me tämä kaikki?” Henkilöstöpäällikkö huokaa: ”Ei, senkin vähäuskoinen, sen tekevät Excentan miehet. Ne ovat sellaisia sähköjäniksiä siellä, että varmasti tapahtuu. Sitä paitsi ne aikaisemmin mainitsemani kolme itämaan viisasta ovat tehneet sen tutkimuksen Excentalle.” ”Jaa, ja minä kun luulin, että henkilöstöalan itämaan viisaat ovat jo talossa, Tuusulan kampuksella”, vastaa henkiseen taspainoonsa palaileva pastori.

Auta nyt sinäkin vähän ...

”Joo, kyllä meidän talossamme on paljon vykkäitä ihmisiä, mutta ne kaikki pitäisi jotenkin kouluttaa näihin perushommiin, jotta hyvinvointi lähtisi oikein kunnolla liikkeelle. Tämäkin tarina saattaa tukehtua itsekseen, jos jengi ei lähde mukaan. On nimittäin vaarana, että tehdään auditointi ja todetaan, että koska asia ei herätä tämän enempää kiinnostusta, ei projektia jatketa. Ei siitä kannata tehdä parille henkilöstöhemmelle kivirekeä. Työhyvinvointi syntyy työssä ja lähtee ihmisistä itsestään, ei sitä kukaan voi käskää”, mietiskeli henkilöstöpäällikkö.

”Ja mitenkähän me tämän kansanvillitsemisen toteutamme?” tiedusteli pastori virne kasvoillaan ja silmissä katse, josta itse hänen ammatillinen päävastustajansakaan ei olisi ottanut selvää.

Alaisensa katseen huomannut henkilöstöpäällikkö kiirehti vastaamaan: ”Voisimme kirjoittaa meidän Defensoriin ja kertoa ihmisille, kuinka tärkeää on saada kaikki tähän mukaan, onhan tämä sentään kivitalon kokoinen asia, ihmisillä on nyt hyvät mahdollisuudet vaikuttaa tulevaan strategian mukaiseen muutokseen. Niin ja tähän sisältyy vielä paljon muutakin, esimerkiksi jokainen halukas voisi saada henkilökohtaisen hyvinvointikartoituksen, jossa selvitetään työntekijän hyvinvoinnin kokonaisarvio. Tällaisia kartoitettavia osa-alueita ovat esim. elämäntavat, terveys, henkinen hyvinvointi, työhyvinvointi.” ”No, ei sinulta ainakaan rohkeutta ja tahtotilaa puutu”, vastasi pappi, ”toivottavasti ihmiset lähtevät mukaan.”

Hyvä lukija, tämä tarina on tosi. On täysin sinusta kiinni, arvoisa maanpuolustuskorkeakoululainen, onko tämä vain tarina tarinoiden joukossa vai onko tämä meidän menestystarinamme. Tule mukaan aktiiviseen kehittämistyöhön ja vaikuta muutokseen, jonka tärkein lenkki olet juuri sinä. Kevään mittaan kuulet lisää.

*Henkilöstöpäällikkö, Kapteeni Hannu Ahtinen
Sotilaspastori Janne Aalto*

LAIVAPOIKINA TAISTELULAIVALLA

Miinalaiva Pohjanmaa, joka parhaillaan seilaa Atalanta-operaatiossa, toimi keväällä 2010 Merisotakoulun koulutuspurjehduksen näyttämönä. Mukana tiimellyksessä olivat kadetit Jaakko Saikanmäki ja Mikael Aarnio. Heidän ja neljän muun merimiehen menoa ja laivaelämää seurataan JIM-kanavalla maanantaisin 7.2.2011 alkaen. Tässä taustaa kadettikaksikosta.

Kadetti Mikael Artturi Aarnio, 24 vuotta

Mistä olet kotoisin?

– Kirkkonummelta

Miksi hakeuduit upseerin uralle?

– Sotilasura tuntui jo varusmiespalveluksen aikana kutsumusammatilta, mutta upseerin uralle hakeuduin monipuolisten työtehtävien, siviilissä arvostetun akateemisen tutkinnon sekä taloudellisen vakauden perässä.

Parasta merivoimissa?

– Monipuolinen toimintaympäristö, tyylikkääst juhlapuvut sekä kauden auringonlaskut aavalla merellä.

Roolisi Pohjanmaan koulutuspurjehduksella?

– Matkalla olimme opiskelemassa taistelualuksen miehistön ja aliupseeriston tehtäviä ja totuttautumassa laivaympäristöön.

Sykäyttävän muisto reissusta?

– Saavuimme vahvassa vasta-aallokossa Gibraltarille. Olin tähystämässä komentosillan siivellä illan hämärässä, kun vasemmalla puolellani näin Euroopan ja oikealla puolellani Afrikan. Matka opetti minulle konkreettisesti, mitä etäisyydet kartalla tarkoittavat luonnossa.

Filmi poikki – eli sananen Taistelulaivan kuvauksista?

– Kuvaukset sujuivat hyvin, ja itse tuskin huomasin kameroita matkalla. Välillä tuli annettua haastatteluja ja kuvaajat olivat taitavia.

Jännittääkö julkisuus?

– Eipä tässä nyt mitään julkisuutta ole konkreettisesti ollut enkä osaa sanoa, miten se sarjan alettua tulee näkymään. Minua ei muutenkaan jännitä mikään muu kuin se, että minä vuonna Suomi voittaa taas lätkässä kultaa.

Kadetti Jaakko Saikanmäki, 32 vuotta,

viravapaalla opistoupseerin (luutnantti) tehtävästä

Mistä olet kotoisin?

– Olen syntynyt Lahdessa, mutta elämä on jo ehtinyt kierrättää monessa paikassa ympäri Suomea.

Miksi hakeuduit upseerin uralle?

– Olen valmistunut vuonna 2003 opistoupseeriksi. Nyt tarjoutui hyvä mahdollisuus täydentää tutkintoni sotatieteiden maisteriksi, ja päätin käyttää sen hyväkseni. Olen aiemmissa opinnoissani käynyt ilmatorjuntalinjan, mutta vaihdoin merivoimien johtamisjärjestelmälinjalle laajentaakseni ammattitaitoani.

Parasta merivoimissa?

*– Parhaimman näköiset univormut... :D
– Vesi elementtinä ja meri ympäristönä on kiehtonut minua aina. Kaiken kaikkiaan merivoimat on kiinnostava kokonaisuus, etenkin kun minulla on jo aiempaa kokemusta ja vertailupohjaa maa- ja ilmavoimista.*

Roolisi Pohjanmaan koulutuspurjehduksella?

– Olin koulutuspurjehduksen aikaan ensimmäisen vuosikurssin kadetti, ja meidän osaltamme purjehdus oli ns. laivapoikajakso, jolloin opetellaan aluksella olevia tehtäviä aina aivan alimmista tehtävistä vähitellen ylöspäin.

Sykäyttävin muisto reissusta?

– Yhtä yksittäistä sykähdyttävintä kokemusta on vaikea eritellä, mutta mieleen ovat jääneet erityisesti Pohjanmeren kaasunpo-rauslauttojen valot pimeässä yössä, satamissa vietetyt huvatto-man hauskat hetket ja se, miten pieneksi itsensä tunsii esimerkiksi Atlantilla, kun joka puolella ympärillä näkyy vain autiota merta.

Filmi poikki – eli sananen Taistelulaivan kuvauksista?

– Koko kuvausprojekti on ollut hieno kokemus. On ollut todella mielenkiintoista seurata läheltä kaikkia niitä henkilöitä ja asioita, jotka vaikuttavat tällaisen ohjelman tekemiseen. Yhteistyö tuotantoyhtiön henkilöiden kanssa on toiminut hienosti. Olen ottanut tämän ainutlaatuisena esiintymiskokemuksena, joka varmasti osaltaan kehittää esiintymisvalmiuksiani.

Jännittääkö julkisuus?

– Enpä usko että postilaatikoni täyttyy fanipostista, mutta toivotavasti olen omalta osaltani voinut tarjota jotain kiinnostavaa katsottavaa sarjaa seuraaville.

Vuosien varrelta

Maanpuolustuskorkeakoulu 20 vuotta -historiateoksen aineiston hankinta ja tulkinta etenee aikataulussaan.

Oheisen artikkelin tarkoituksena on muistuttaa lukijoita projektista ja sen tukitarpeista. Olen vasta paneutunut tarkemmin ensimmäisen vuosikymmenen alkuosaan, joten peilaan näkymiä niihin.

Henkilöstö... loppumaton voimavara?

Rehtori mainitsi tämän vuoden paraatipuheessaan haasteena olevan keskittämissuunnittelun lisäksi mm. henkilöstön vähentämisvaateet. Tämä suuntaus on ollut jatkuva, aika ajoin uusiutuva toimintamalli, josta muutama esimerkki toiminnan alkutaipaleelta.

Korkeakoulun perustamiseen ajoittui myös 1990 vuosikymmenen alun lama, jolla oli oma vaikutuksensa Maanpuolustuskorkeakoulun organisaatioon. Pääesikunnan käskyssä Maanpuolustuskorkeakoulun muodostamisesta heinäkuussa 1991 todettiin seuraavaa: ”Uusia virkoja ei ole mahdollista perustaa budjettiteitse. Koska puolustushallinnon henkilöstöä tullaan valtioneuvoston säästöpäätöksiin liittyen lähivuosina olennaisesti vähentämään, tulisi jatkosuunnittelussa pyrkiä ainakin 10 %:n vähennykseen nykyisistä viroista. Korkeakoulun tarvitsemat uudet virat muodostetaan korkeakoulun nykyisiä virkoja lakkauttamalla.”

Maanpuolustuskorkeakoulun rehtori **Esko Illi** totesi rehtorien vaihtotilaisuudessa kolme vuotta myöhemmin tammikuussa 1994: *"Maanpuolustuskorkeakoulun perustamisella opetuksessa saavutettavaksi tarkoitetut edut voivat täysimääräisesti toteutua vasta, kun korkeakoulu on yhdessä paikassa. Samalla on kuitenkin sanottava, että korkeakoulun siirrolta Santahaminaan odotetaan myös sen henkilöstön osittaisen vapautumista puolustusvoimissa uudelleen kohdennettavaksi, osin ehkä kokonaankin."*

Pitkäjänteisyys kannattaa

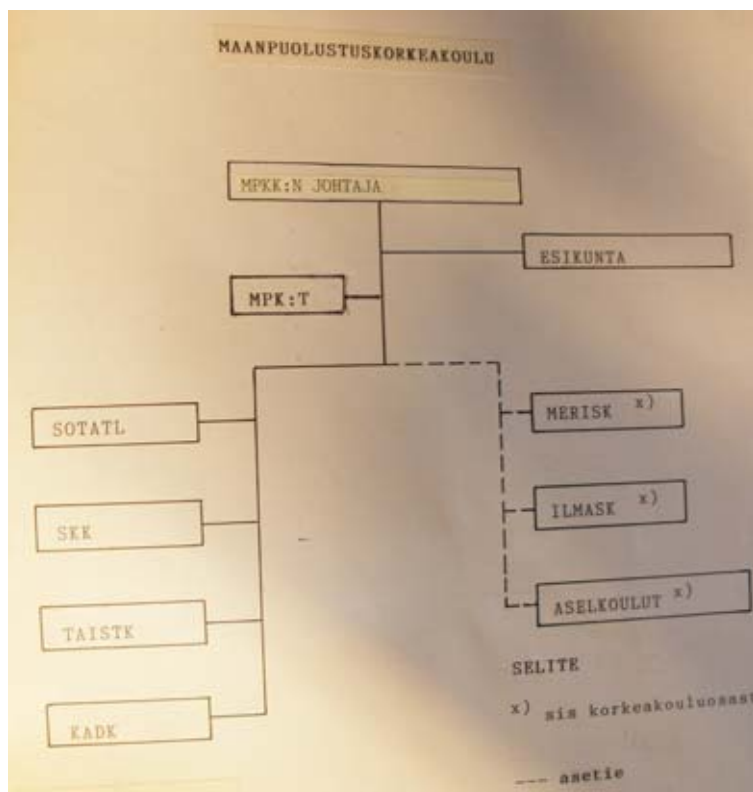
Suunnitelmallisuus ja sitkeys asioiden eteenpäin viemisessä ovat toimineet vastoin käymisistä huolimatta. Löysin alkuvuosia koskevista aineistostani liittymäpintoja tämän todistamiseksi.

Maaliskuussa 1991 Sotakorkeakoulu, jonka tehtävänä oli toimia vastuullisena tahona Maanpuolustuskorkeakoulun muodostamisessa, teki esityksen suoraan puolustusvoimain komentajan johtoon tulevan Maanpuolustusyliopiston (MPYO) muodostamisesta. Johtosuhte on toteutunut ja nimikysymyskin osittain.

Samassa esityksessä todettiin, että *"tohtorin tutkintoon johtavat opinnot järjestetään yhteistoiminnassa muiden yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa siihen saakka, kunnes MPYO:lla on edellytykset*

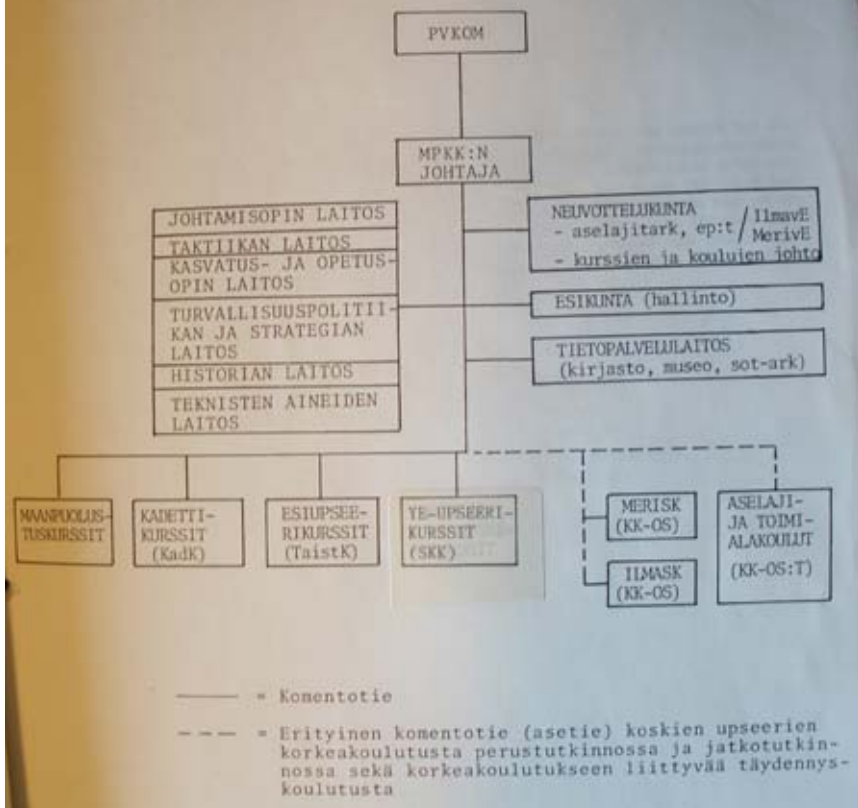
sotatieteiden tohtorin tutkintoon kuuluvan opetuksen järjestämiseen. Tämä valmius pyritään saavuttamaan kymmenen vuoden sisällä." Tavoite saavutettiin Maanpuolustuskorkeakoulun perustamisesta lukien, koska ensimmäinen sotatieteiden tohtoriväitöstilaisuus oli Maanpuolustuskorkeakoululla vuonna 2003.

SKK:n Pääesikunnalle lokakuussa 1991 lähetetäessä asiakirjassa "Maanpuolustuskorkeakoulun muodostaminen" oli pari puolittain toteutunutta esitystä. Ensimmäinen: *"Perustamiseen liittyen Sotamuseo ja Sota-arkisto esitetään siirrettäväksi muun hallintoviranomaisen alaisuuteen."* Toisena keskeisenä ja erityisesti koros-

Suunnittelu lähti todenteolla käyntiin vuonna 1987 Puolustusvoimain komentajalle pidetyssä esittelyssä. Siinä oli seuraava melkoisen pelkistetty organisaatiokaavio.

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULUN ORGANISAATIO JA JOHTOSUHTEET

Monien eri vaiheiden jälkeen Pääesikunta lähetti Puolustusministeriölle alla olevan esityksen 21.5.1990. Siihen sisältyy jo melkoisesti tuttuja piirteitä.

tettuna esityksenä oli periaate ”Sotakorkeakoulun ja Kadettikoulun nimet säilytetään myös osana Maanpuolustuskorkeakoulua.” Sota-arkisto siirtyi, ja Kadettikoulu sai lopulta virallises- ti nimensä takaisin.

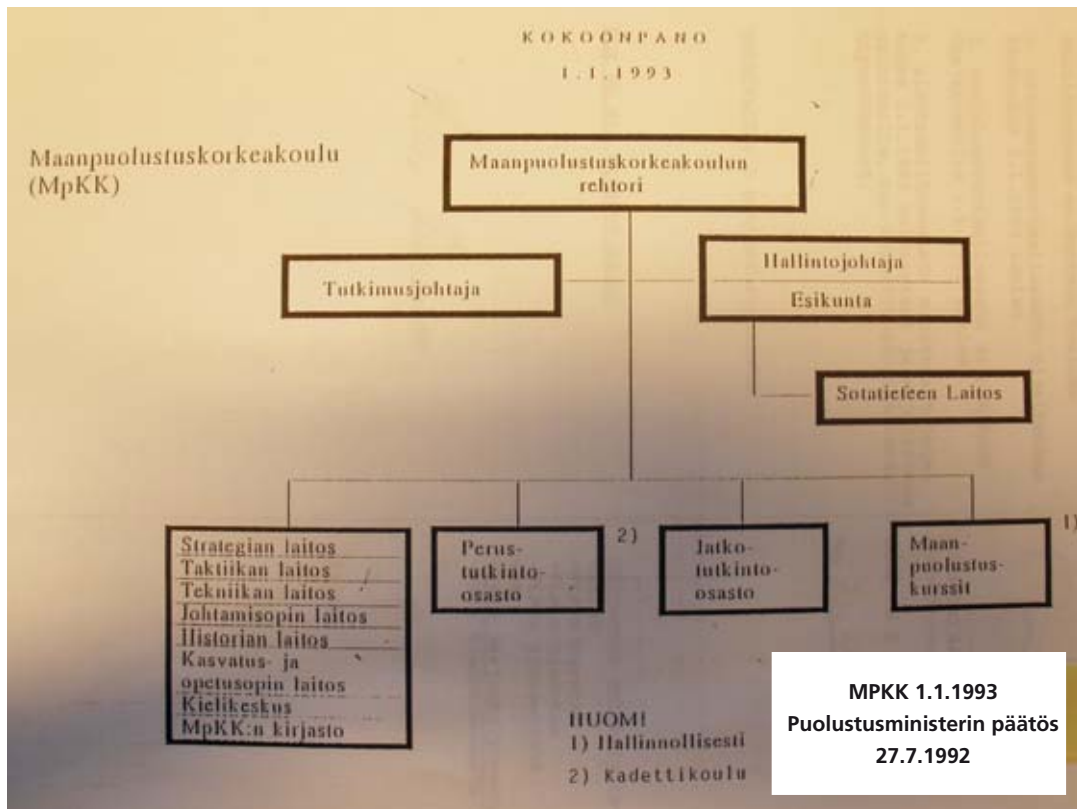
Santahaminaan keskittäminen on ollut kaikil- la tasoilla keskeinen suunnitelmien tai unelmien kohde. Edellä henkilöstöä koskevassa yhteydessä ollut lainaus rehtorin puheesta on toistunut vuo- sittain eri muodoissaan puheissa tai asiakirjoissa. Se oli jopa mukana Puolustushallinnon RAKE- ohjelmassa 1994. Siinä todetaan mm. seuraavaa

”Maanpuolustuskorkeakoulun sijoituspää- töksellä on keskeinen merkitys suunniteltaes- sa pääkaupunkiseudun joukko-osastoja ja nii- den tehtäviä. Maanpuolustuskorkeakoulu tulee

keskittää Helsinkiin. Korkeakoulun opetusteh- tävän kannalta keskeisimmät toiminnot pyri- tään sijoittamaan vuosina 1996–1997 Santa- haminaan. Näin voidaan saavuttaa merkittäviä toiminnallisia ja taloudellisia etuja sekä ra- tionalisoida erityisesti tukitoimintoja. Tämän suunnitelman toteuttaminen edellyttää välittö- miä taloudellisia investointeja Santahaminaan. Liisankadun ja Maurinkadun rakennuskiin- teistöissä kehitetään ainakin Sotamuseon ja Maanpuolustuskorkeakoulun kirjaston toimin- taedellytyksiä.” Jotain on vihdoon toteutumassa!

Organisaatiotyö on monimuotoista!

Esimerkkinä organisaatiotyön pitkäjänteisyy-

Puolustusministeri teki lopulta 1992 päätöksensä Maanpuolustuskorkeakoulun organisaatioksi 1.1.1993. Tällä päätöksellä kumottiin pari kuukautta aiemmin tehty päätös. Nyt lisättiin organisaatioon maininta Kadettikoulusta.

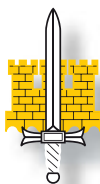
destä ja monimuotoisuudesta muutama kuva Maanpuolustuskorkeakoulun organisaation syn-tyvaiheista. Kokonaisuudessaan virallisia organi-saatioita oli kyseisenä noin viiden vuoden aikana esillä ainakin kymmenen erilaista. Jätän oheisten organisaatiokaavioiden erot lukijan pohdittavak-si. Kuvat ovat autenttisia digikamerallani otettuja kopiointikustannusten minimoimiseksi.

Lopuksi

Edellä oli vain eräitä näkökulmia, jotka ovat tulleet esille penkoessani arkistojen kätköjä ja haas-teltuani vasta muutamia henkilöitä. Lukijoiden joukossa on varmasti henkilöitä, joille edellä ole-vat asiat nostavat esille mukavia tai vähemmän mukavia muistikuvia. Tarkoitukseni on seuraa-

vaksi elävöittää lisää perustamiseen ja toiminnan ensimmäisiin vuosiin liittyviä asioita kyseisen ajan toimijoiden haastatteluilla. Mikäli tunnet omalta osaltasi halua osallistua tähän perinnetyö-hön, ota yhteys ja sovitaan jatkotoimista.

Esko Vaahtolammi
esko.vaahtolammi@suomi24.fi

Tutkittua ja julkaistua – uusinta Maanpuolustuskorkeakoululta

Strategia

Stefan Forss, Markku Anttila
Iranin ydinohjelman tila 2010

Suomen johtavat ydinaseasiantuntijat vetävät yhteen Iranin ydinohjelman nykytilaa, siitä käytyä keskustelua ja niitä lähtökohtia, joista tilanteeseen on päädytty. Kirjoittajien mukaan arviot ydinaseohjelmasta perustuvat aihetodistuksiin ja päätelmiin: IAEA:lla ole konkreettisia todisteita Iranin ydinohjelmasta. Ydinaseohjelmaan viittaavat merkit ovat kuitenkin vahvistuneet.

Mika Kerttunen
**Kuinka sota voitetaan.
Sotilasstrategiasta ja sen tutkimisesta**

Sotilasstrategia voidaan yksinkertaisimmillaan ymmärtää opiksi sotilaallisen voiman käyttämisestä poliittisten päämäärien saavuttamiseksi. Ilmiö on kuitenkin paljon monimutkaisempi. Kerttunen luo katsauksen sotilasstrategisen ajattelun historiaan, nostaa esiin teorian ja käytännön ongelmakohtia ja tarjoaa uudelle sotilasstrategiselle tutkimukselle tuoreita lähtökohtia.

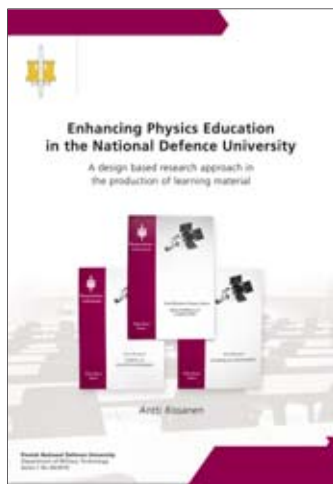

Sotatekniikka

Jyri Kosola

Teknologisen kehityksen vaikutuksia sodankäyntiin 2015 – 2025

Julkaisu on kansantajuinen tulevaisuudenkuvaus sotateknologian kehityksen vaikutuksista sodankäyntiin. Kosola on muodostanut eri maiden ennusteista ja arvioista kokonaiskuvan, jonka perusteella hän on analysoinut teknologisen kehityksen vaikutuksia sodankäyntiin 10-20 vuoden aikajänteellä.

Antti Rissanen, väitöskirja, HY

Enhancing Physics Education in the National Defence University A design based research approach in the production of learning material.

Oppimateriaalin laatu on keskeinen osa opetuksen laatua. Väitöskirjassaan Rissanen tutkii Maanpuolustuskorkeakoulun opetuksessa käytetyn fysiikan oppimateriaalin kehittämistä. Tutkimus käsittelee erikoisalueen fysiikan oppikirjalta vaadittavia ominaisuuksia sekä oppimateriaalin kehitystyön piirteitä. Tutkimus antaa välineitä myös oppimateriaalin kehitystyöhön yleisemmin.

Johtaminen ja sotilaspedagogiikka

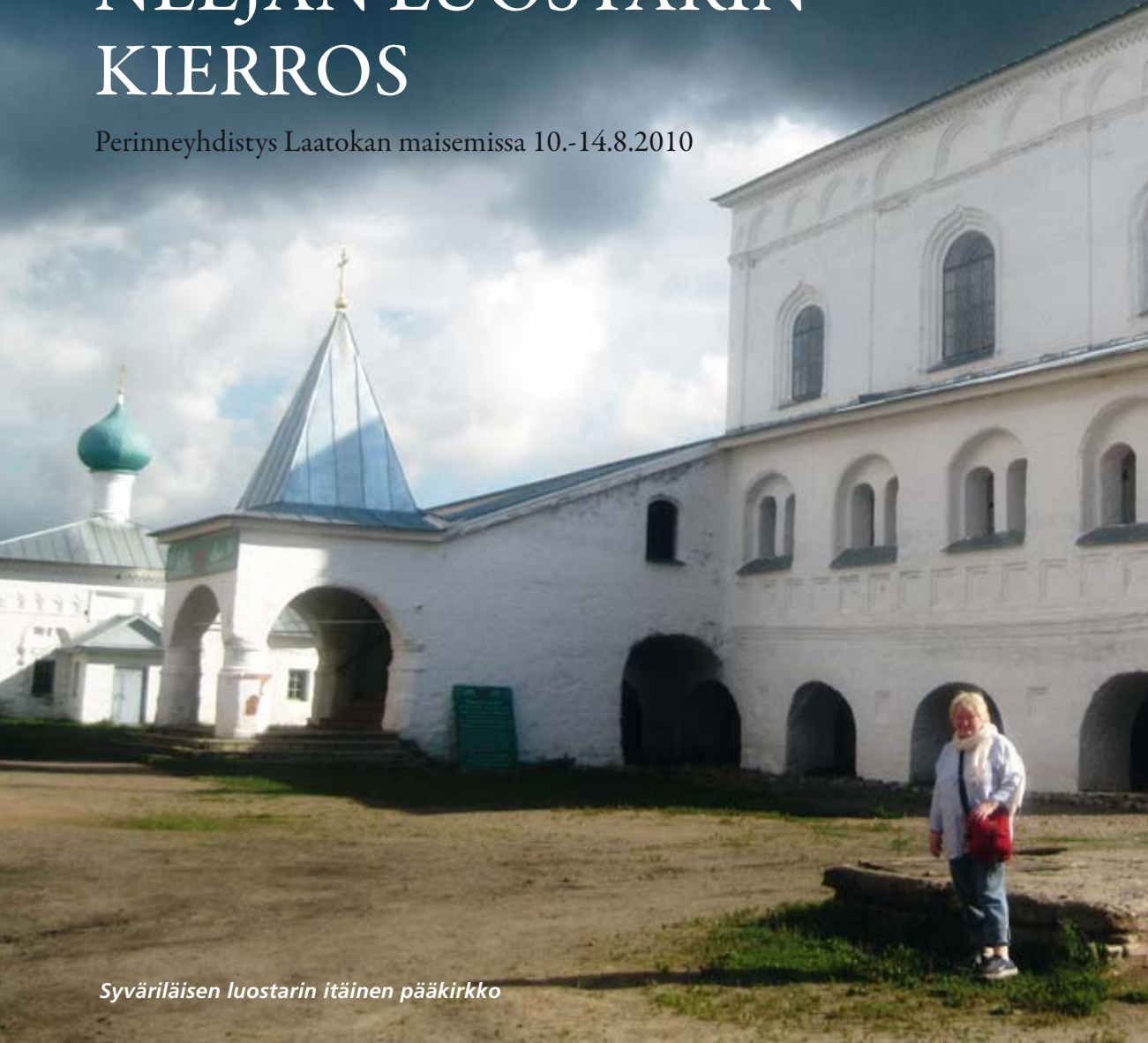
Sampo Terho (toim.)

Näkökulmia maanpuolustustahtoon

Tahtoa tai henkeä ei voi mitata, mutta niiden ilmenemismuotoja voi. Julkaisussa kolme tutkijaa pohtii maanpuolustustahtoon moniulotteista käsitettä ja tarkastelee maanpuolustustahtoon tutkimista.

NELJÄN LUOSTARIN KIERROS

Perinneyhdistys Laatokan maisemissa 10.-14.8.2010

Syväriläisen luostarin itäinen pääkirkko

Maanpuolustuskorkeakoulun perinneyhdistyksen jokavuotinen ulkomaanmatka oli tällä kertaa moniin aikaisempiin vuosiin verrattuna varsin kulttuuripainotteinen viime sotien taistelupaikkojen jäädessä vähemmälle huomiolle. Toki näitäkin nähtiin, mutta pääosan vei kuitenkin Laatokka ja sen keskellä ja lähistöllä sijaitsevat luostarit. Kaikki ei tänä vuonna sujunut ihan

nuottien mukaan, vaan bussimme kunto tuotti erinäisiä ongelmia matkan varrella. Loppujen lopuksi siirryimme eteenpäin kaikkiaan kolmella bussilla ja kahdella laivalla.

Kohti Terijokea

Alkumatkalla oppaanamme jälleen kerran toiminut eversti Sampo Ahto kertoili karmivia ensi

käden tietoja varsin korkealle poliittiselle tasolle ulottuvasta Venäjän rikollisuudesta ja Pietarin mafian toimintaperiaatteista. Haminasta nappasimme mukaamme kaksi Lehtimäeltä asti saapunutta ensikertalaista Venäjän-matkaajaa. Vaalimaan Rajahoviin tultiin kahden ja puolen tunnin ajon jälkeen. Yllättäen jouduttiin odottelemaan eteenpäin pääsyä tällä kertaa Suomen

puolella, vaikkei tullissa näkynyt auton autoa. Pohdittiin, olisiko Venäjän tullin tavat otettu jo täälläkin käyttöön, tasa-puolisuuden vuoksi. Tosin rajan toisella puolella homma toimi tällä kertaa ihan mukavasti, virkailijakin jopa melkein hymyili.

Vanhan Suomen puolella pysähdyttiin ensin Säkkijärven vanhalla hautausmaalla ja sitten käytiin itse pääkylässä ihailemassa metsittyntä kivikasaa, joka aikanaan oli itse Carl Ludvig Engelin piirtämä komea kirkko sekä sankarilentäjä Kondratjevin päätä esittävää muhkeaa muistomerkkiä. Kyseisen herran mukaan koko alue on saanut nykyisen nimensä, eri asia on, onko hänellä mitään tekemistä kyseisen seudun kanssa.

Kun tankki oli saatu täyteen menovettä jatkettiin matkaa. Seuraavaksi pysähdyttiin Viipurissa, jossa tutustuttiin kävellen vanhaan kaupunkiin eli Linnoituksen kaupunginosaan. Erityisen murheellinen näky on vanha tuomiokirkko, jossa on vielä seinät pystyssä, mutta eipä muuta. Kirkon entisen lattian alla lepäävä piispa Mikael Agricola on saanut monet kerrat kääntyä haudassaan.

Jatkoimme valtatietä kohti kaakkoa. Suulajärven kohdalla käännymme oikealle seuraten Panssaridivisioonan 15.6.1944 tekemää hyökkäystä Kuuterselän valtaamiseksi. Kävimme nopeasti Kuuterselän taistelujen muistomerkillä. Kauniissa Raivolassa pysähdyimme kirjailija Edith Södergranin haudalle, jonka vieressä on hänen Totti-kissansa muistopatsas. Täällä op-

Joen yli riippusiltaa pitkin Aunuksessa

paamme totesi niin paljon uudisrakentamista, että hänen arvelunsa mukaan venäläiset näyttäisivät todella aikovan jäädä näille Suomelta ote- tuille alueille pysyvästi.

Terijoella tehtiin pieni kierros, otettiin ryhmä- kuva Terijoen hallituksen toimipaikkanakin tun- netun, täysin rapistuneen JP 1:n upseerikerhon portailla ja sitten kotiuduttiin Kuokkalan Kel- lomäellä, aivan meren rannassa olevaan hotelli Repinskajaan. Illan pimettyä näkyi yläkerroksis- sa olevan hotellihuoneemme parvekkeelta meren keskellä huikean pitkä jono valopisteitä. Siinä tuikkivat Kronstadiin vievän pengertien lamput.

Ongelmat alkavat

Koska oli odotettavissa pitkä ajomatka ja pal- jon nähtävää aikaistettiin lähtöä vartilla. Kaikki istuivat jo bussissa, kun kuljettaja ilmoitti, että eipäs lähdetäkään nyt, vaan kaikki ulos autosta. Bussin vasemman etupyörän ilmajousituksessa oli ongelmia, toisin sanoen ajokkimme oli rikki. Tarmokas kuljettajamme ryhtyi sitä oitis korjaa- maan. Tunnin päästä oli tarkoitus päästä lähte- mään, mutta tunti kului, toinenkin ja lopulta koko päivä, ja siinä vain oltiin hotelli Repins- kajan edessä odottelemassa, josko auto saataisiin

kuntoon. Olisihan lähistöllä ollut nähtävää, mm. Ilja Repinin museo, mutta varmuuden vuoksi ei hotellin läheltä arvannut poistua.

Tien toisella puolella oli kauppa, jolle osui ky- seisenä päivänä varmaan vuoden myyntipiikki, seurueemme osti mm. loppuun liikkeen koko kuohuviinivaraston. Erilaisten nautintoaineiden avulla odottelukin oli vähän rattoisampaa. Välillä kokoonnuttiin rannan puolelle, jossa Ahto kertoi meren takaa erottuvan Kronstadin kaupungin perustamisesta, kapinasta ym. vaiheista. Itse kau- punkiin ei monen harmiksi enää ollut aikaa lähte- tä tutustumaan. Mereen uimaan ei tehnyt lain- kaan mieli, sen verran likaista vesi oli. Lounaskin syötiin hotellissa.

Iltapäivän ollessa jo pitkällä kuljettaja lopul- ta ilmoitti saaneensa bussin ajettavaan kuntoon.

Matka jatkui Pietarin kehätietä oppaan kerto- essa Leningradin piirityksen vaiheista.

Uskomattomin suunnitelma oli rakentaa rau- tatie Laatokan jälle avustuskuljetusten peril- le viemiseksi. Suomikin osallistui joidenkin ko- timaisten neropattien mielestä saartoon, koska joukkomme olivat asemassa suurin piirtein oman maamme rajoilla. Ilmeisesti Suomesta olisi sitten pitänyt lähettää viholliselle ruoka-apua rintaman

yli... Kaikkiaan Leningradissa kuoli yli 600 000 ihmistä.

Kehätieltä käännettiin itään päin valtatielle E 105. Matkan varrella oli vielä jäännöksiä vanhoista inkeriläiskylistä. Ylitimme mahtavan Nevan joen ja kävimme tien penkkaan rakennetussa hyvin tehdyssä panoraamamuseossa, jossa esiteltiin osittain kolmiulotteisesti neuvostojoukkojen hyökkäystä Nevan yli saksalaisten kimppuun. Museon pihalla oli joesta nostettuja panssarivaunuja muistomerkkeinä.

Kymmenen minuutin bussin korjaustauon jälkeen päästiin taas matkaan kellon viisarien näytässä kuutta. Lisähidastusta matkantekoon aiheutti maantien iltapäiväruuhka, joka pysäytti liikenteen varttitunniksi kokonaan. Kuolemaa halveksuvat venäläisautoilijat ohittelivat edellä seisovia oikealta tienpenkan kautta lujalla vauhdilla.

Käynti Pähkinälinnassa oli pitänyt jättää väliin, mutta Venäjän vanhimmassa kaupungissa, Olhavajoen rannoilla sijaitsevassa, viikinkien 1000 vuotta sitten perustamassa Staraja Ladogassa (Vanha Laatokka) sentään ehdittiin käväistä. Tärkein nähtävyys, keskiaikainen luostari, oli jo suljettu, mutta erään ohikulkijan avulla päästiin kuitenkin sisään. Ystävällinen nunna kertoi luostarin tarinan Irma Ertmanin toimiesä tulkkina.

Pari matkalaista oli lähtenyt reissuun ennen kaikkea nähdäkseen Lotinapellon taistelutantereet, joilla heidän isänsä oli sodan aikana toiminut tulenjohtajana. Pimeys peitti jo maiseman, kun ylitimme Syvärin, eikä Lotinapeltoon tietenkään ollut asiaa, Vähän ennen puolta yötä saavuimme Aunuksenkaupunkiin (eli Anuksenlinnuun, kuten kaupungin nimi Olonets oli virallisessa kyltissä suomennettu). Todellista vieraanvaraisuutta osoittanut hotellin henkilökunta oli kärsivällisesti odottanut saapumistamme, joten saimme nauttia vielä runsaan illallisen ennen nukkumaanmenoa.

Laatokan pohjoisrantaa

Torstiaamuna 12.8. lähdimme ajamaan takaisin päin, kun kohteena oli edellisenä päivänä väliin jäänyt Aleksanteri Syväriläisen 500 vuotta sitten perustama luostari. Luostarikompleksin kunnostaminen oli jo loppusuoralla, minkä matkalainen ilolla pani merkille. Vuonna 2003 siellä edellisen kerran käydessämme tilanne oli ollut aivan toinen. Kauniilla paikalla sijaitsevat valkeat rakennukset, toisessa luostarirakennuksessa olevat freskot ja Aleksanterin hyvin säilyneet käsi ja jalka herättivät ansaittua huomiota. Oppaamme oli Irina-niminen fysioterapeutti.

Pysähdyttyämme Tuuloksen kenttähautausmaahan muistomerkille viereisestä rakennuksesta tuli 83-vuotias karjalaa pakiseva Sanni-rouva rupattelemaan kanssamme. Kenraali Talvelan hyökkäystouhut Tuuloksessa vuonna 1941 selvisivät matkan aikana. Venäläisten kesällä 1944 suomalaisten sivustaan suorittaman maihinnou-sun vaiheet selvitettiin puolestaan paikan päällä eli Laatokan kauniilla hiekkarannalla. Lämpimän

Vanhan Laatokan luostari, Irma Ertman haastattelee nunnaa.

Terijoki, JP:n upseerikerho

päivän kunniaksi muutama matkalainen kävi uimassakin puhtaassa vedessä.

Rajakonnussa käytiin katsomassa Laatokan maisemaa näkötorjasta. Täälläkin saatiin jutuseuraa, kun kovia kokenut karjalaismummo kertoi tarinaansa. Salmiin tultaessa piipahdettiin venäläisten jostain syystä pystyyn jättämän heimosoturien hautamuistomerkin äärellä, keskellä nykysukkaiden omaan käyttöönsä ottama Salmin seurakunnan metsäkalmistoa, jossa suomalaiset hautakivet oli pantu uusiokäyttöön. Kahvitauko pidettiin korkealla mäellä kohoavan Salmin ortodoksikirkon raunioiden juurella, sisäpuolella piti varoa päätään putoilevilta tiililtä.

Bussi alkoi taas osoittaa huolestuttavia merkkejä. Parin lyhyen korjaustauon jälkeen pysädyttiin perusteellisempaa kunnostusta varten Salmin Uudenkylän kohdalla. Koska korjaustauko kesti nyt puolitoista tuntia, matkustajilla oli hyvää aikaa tutustua suomenkarjalaiseen kylämaisemaan. Oikeasti jäljellä olivat vain kyläaukeat ja ties mitä jättiputkea pukkaavat, villiintyneet pellot, ei mitään muuta. Seisokelu ja odottelu haisevan kaatopaikan vieressä ei hirveästi inspiroinut, joten hermostumisen merkkejä alkoi näkyä yhdessä jos toisessakin matkalaisessa. Liikkeelle kuitenkin taas lähdettiin, ja seuraavak-

si päästiin seisoskelemaan Pitkärannan entiseen kauppalaan. Siellä sentään oli kauppakin välillä avoinna. Lemetin tienhaarassa olevan ”murheen ristin” luona meitä vihdoinkin odotti uusi bussi, johon helpottuneina siirryimme tavaroinemme. Se vei meidät takuuvarmasti Sortavalaa, jossa majoituimme hyvinkin tutuksi tulleetseen, kaupungin nimeä kantavaan hotelliin.

Vauhdilla Valamoon

Seuraavana aamuna oli sitten lähtö Laatokan merelle ja Valamoon. Päivä oli jälleen kaunis, maisemat upeita, järvi kohtuullisen tyyni ja kantosiipialuskin toimi moitteettomasti, joten luostarisaaressa päästiin mukavasti. Suomea taitava opasneiton oli meitä vastassa, ja hänen johdolla sitten kierreltiin pääluostarin nähtävyyksiä. Meille oli tarjolla näiden lisäksi mieskvartetin esittämä hieno kirkkolaulukonsertti Getsemanen kirkossa. Lounas nautittiin luostarin trapezassa. Erikoiset hautakivet luostarin hautausmaalla herättivät kiinnostusta.

Ohjelmassa piti olla laivamatka Niikkanenlahteen, mutta jostain syystä se muuttuikin bus-siajeluksi. Tutustumiskohteina oli pari skiittää eli pääluostarista erillään olevaa kirkkorakennusta. Erikoisen tapaus oli kaksikerroksinen kirk-

ko. Ennen paluuta pääluostarin laiturille (jossa sielläkin oli myyntitouhua) oli vielä mahdollisuus käyttää rupliaan ostoksiin Niikkanenlahden ”markkinatorilla”. Ainakin virvoitusjuomat tekivät kauppansa, sillä aurinko paahtoi varsin kuumasti. Valamon kellon pienoisjäljennös oli mukava ostos.

Aamulta tuttu kantosiipialus vei meidät kovaa vauhtia Käkisalmeen. Sen satamassa odotti kolmas bussimme, jonka tarkoitus oli sitten olla käytössämme kotiin saakka. Tavaramme olivat tulleet bussilla Käkisalmeen ja odottivat meitä Sanatoriossa, joka oli yöpymispaikkamme. Joidenkin mielestä majoitustilat eivät olleet ihan viimeisen päälle. Ainakaan ruoan määrässä ei ollut valittamista. Aamiaisiyllätys oli ”normaalin” aamuateriakattauksen jälkeen tuotiin vielä makaronia ja jauhelihapihvit.

Ilta oli vielä nuori, joten kävelylenkki kaupungilla sopi hyvin. Sanatorion vieressä ollut, vanhan Vuoksen ympäröimä Käkisalmen linna oli suljettu, mutta sitä saattoi ihailla ulkoapäinkin.

Konevitsan kirkonkellot

Viimeisen matkapäivän alkajaisiksi lähdimme bussilla suoritetun Käkisalmen-kierroksen jälkeen keinoa pikkutietä pitkin kohti sekä suomalaisien että venäläisten sotasatamana käyttämää Sortanlahtea. Sinnepäin pyrki henkilöitä jalkaisin, joista kaksi tyttöä napattiin kyytiin. Täynnä toinen toistaan rähjäisempiä laivoja olevassa satamassa odotti alus nimeltään Konevitsa, jolla sitten lähdimme puksuttamaan kohti luostari- saarta. Rauhallinen järvimatka kauniissa aurin- gonpaisteissa oli oikein miellyttävä kokemus.

Rannalla meitä odotti nuorehko opas munkin- kaavussaan. Hän osoittautui oikein mukavaksi tuttavuudeksi. Viipurissa syntynyt kaveri puhui hyvää suomea, jonka hän kertoi oppineensa Viipurissa suomalaisia taksilla kyydittäessään, siis ennen luostariin siirtymistään. Konevitsan ikonit vietiin sodan jaloista Suomeen ja saarella oli vain jäljennös luostarin tärkeimmästä pyhästä kuvasta, Jumalan äidin ikonista. Oppaan mieles- tä tämä on ihan hyvä asia, Suomessa ikoni aina- kin on turvassa. Hän on sitä usein päässyt Hei- näveden Valamoon katsomaankin.

Lypsylehmät Pirkka, Atria ja Valio

Pyhittäjä Arsenin perustama Konevitsan luostari oli muutenkin kokenut kovia koko 700-vuotisen historiansa aikana. Eräs uusimmista traagisista tapauksista sattui kesäkuussa 1944, kun luostari- sta evakkoon lähtenyt pappismunkki Adrian sai surmansa Elisenvaaran suurpommituksessa. Neuvostoajan koettelemusten jäljiltä luostari oli huonossa kunnossa, mutta vähitellen korjaukset ovat edistyneet. Saaren rakennukset lämpiävät omilla haloilla ja maitotalouskin on turvattu, koska luostarilla on kolme lehmää, nimeltään Pirkka, Atria ja Valio sekä kruununa sonni Ingman.

Osa ryhmästämme lähti käymään kilometrin päässä olevalla skiitalla, joka oli parhaillaan kunnostuksen alla. Sen erikoisuutena olivat kellot, ne olivat nimittäin alun perin kaasusäiliöitä, jotka otettiin tähän tarkoitukseen, koska oikeisiin kelloihin ei ollut varaa. Suomalaista kansansävelmää ”Konevitsan kirkonkellot”, jonka mm. Ulla Katajavuori ja Piirpauke -yhtye ovat levyttäneet, ei sentään kuultu, sitä eivät soita luostarin nykyiset kellot. Oppaamme kyllä tunsikin kappaleen.

Pikainen käynti hevosen pään muotoisella Hevoskivellä ja sen päälle rakennetulla pienellä pyhätylällä kuului vielä lopuksi ohjelmaan. Kiven tekee erikoiseksi se, että sen koloista pirut lensivät karkuun, kun munkki Arseni saapui saarelle.

Laiva lähti Konevitsan laiturista klo 13.00. Edessä oli enää matka Kiviniemen ja Viipurin kautta kotiin. Viipurissa Sampo Ahto päätti tulla ostospaikaksi tutun Sorvalin valinnan, koska hän ei erityisesti halunnut suosia mafian omistamaa Karusellia.

Bussiongelmistä huolimatta matkasta jäi miellyttävä maku, kun vielä matkatoimisto yhdistyksemme puheenjohtajan määrätietoisten toimenpiteiden johdosta suostui korvaamaan kärsimämme ”kivut ja säryt”.

FM Ilkka Korhonen

Strategiaa, turvallisuuspolitiikkaa ja hellettä

Yliopistoharjoittelu strategian laitoksella kesällä 2010

FAKTALAATIKKO

- Harjoittelujakso on kasvavassa määrin pakollinen osa yliopisto- ja ammattikorkeakouluopintoja.
- Harjoittelu kestää pääsääntöisesti kolme kuukautta.
- MPKK:n tulosyksiköt voivat palkata yliopistoharjoittelijoita resurssien mukaan. Paikoista ilmoitetaan yliopistojen sähköisillä ilmoitustauluilla.
- Lähettävän korkeakoulun maksama tuki on edellytys harjoittelupaikalle MPKK:ssa. Palkka määrittyy suoritettujen opintojen perusteella.
- MPKK:lla harjoittelijat nimitetään määräaikaiseen virkasuhteeseen.

Kesän kestävä harjoittelu Maanpuolustuskorkeakoulun strategian laitoksella tarjosi ison toimiston, kuuman rakennuksen ja monipuolista tietoa *turvallisuuspoliittisista ilmiöistä sekä niiden tutkimisesta*.

Harjoittelupaikat tuntuvat olevan yliopisto-opiskelijoille monesti kovan työn ja tuskan alla. Vaikka paikan onnistuisikin nappaamaan, on toinen asia tarjoaako kotiyliopisto siihen rahoituksen. Voittuani nämä ongelmat vietin kuluksen kesän Maanpuolustuskorkeakoulun strategian laitoksella, jossa perehdyin turvallisuuspolitiikan ja strategian ihmeelliseen maailmaan.

Tehtäviini kuuluivat muun muassa tutkimusassistenttina toimiminen, seminaarin järjestelyt sekä varusmiesten turvallisuuspolitiikan koulutuspaketin koostaminen. Työtehtävät olivat hyvin omatoimisia, mikä sopi itselleni oikein hyvin. Tästä huolimatta myös apua oli saatavana tarvittaessa, vaikka kesäloma hiljensikin laitoksen käytävät.

Työtehtävien ohella myös kahvipöytäkeskustelut tarjosivat paljon uteliaalle harjoittelijalle. Näkökulmia, taustoja, tulkin-toja sekä kirjavinkkejä riitti ja näistä saatu hyöty oli valtava. Joku jaksoi aina myös taustoittaa aihetta, mikäli se liikkui jossain harjoittelijan käsityskyvyn yläpuolella. Tuleva syksy tulee kulumaan pro gradu -tutkielmaani liittyvien kirjojen lukemisessa, ei niiden etsimisessä kirjastossa tai internetissä.

Harjoitteluintoa lisää luonnollisesti kiinnostus tutkittavaa alaa kohtaan, mitä painotettiin jo valintahaastattelussa. Vaikka olenkin ollut kiinnostunut turvallisuuspolitiikasta jo pitkään, on sen tutkiminen ja tarkastelu ollut joltain osin hämärän peitossa. Kulunut kesä avasi näitä tapoja kattavasti ja saamani tietoja onkin tulevaisuudessa helppo soveltaa alalla kuin alalla.

Verkostoituminen on nykypäivän trendisana, mutta myös oleellinen osa elävää elämää. Harjoittelu on mainio tilaisuus tutustua alalla työskenteleviin ja tehdessäsi työsi hyvin voi se parhaassa tapauksessa poikia jopa uusia työtehtäviä nyt tai tulevaisuudessa. Näin kävi myös minulle, sillä sain tilaisuuden jatkaa harjoittelun jälkeen kuukauden verran tutkimusavustajana puolustusministeriön alaisuudessa.

Kesä strategian laitoksella oli antoisa ja monipuolinen kokemus. Oli hienoa irtautua opinnoista kesän koittaessa ja soveltaa vuosien saatossa opittuja tietoja ja taitoja oikeissa tehtävissä. Onnistunut harjoittelu motivoi myös tulevan lukuvuoden opintoja – ehkä se valmistuminenkin vielä joskus koittaa!

Pekka Seppälä

Kirjoittaja opiskelee poliittista historiaa Turun yliopistossa

Klassikot taas rivissä

Vanhaa viiniä uudessa leilissä tarjoaa Juha Mälkki kirjassaan *Sotataittoa ihmisten johtajille*.

Teoksen auktoriteetit ovat 2500, 200 ja 90 vuoden takaa: Sunzi, Clausewitz, Liddel Hart.

Vieläkö näiden teorioissa on pitoa 2000-luvun maailmassa?

Mälkin tarkoituksena on kaivaa esiin sotataitoklassikoiden teoksista materiaalia uudenlaisten käsitysten luomiseen sodankäynnistä ja sen vaikutuksista ihmisiin. *Sotataittoa ihmisten johtajille* on taitoltaan nykyaikainen oppikirja. Leveissä sivumarginaaleissa on tekstiivivistelmiä. Hätäisempi lukija lukee ehkä vain nämä iskulauseet..

Osa vanhoista sotataidon ajatuksista tukee selvästi toisiaan, koska vanhimmat teoriat (Sunzi) vaikuttavat uudempiin (Clausewitz, Liddel Hart). Näistä Mälkki rakentaa synteesiä, jota hän yrittää soveltaa nykyaikaan. Näin 2500 vuotta sitten vaikuttaneen Sunzin teoria näyttäisi ohjaavan Karjalankannaksen taisteluja ja Viipurin menetystä 1944...

Monista mielenkiintoisista tarkastelukohteista yksi on kitkan käsite. Todellisessa sodassa optimaalista toimintaa estää ihmisten ja organisaatioiden välinen kitka. Sitä aiheuttavat yleensä menneisyyden kokemukset, väärinkäsitykset, arvovaltasyyt, epäluulo ja väsymys. Aivan kuten siviilimaailmassakin.

Kirja on uudenvuoden yritys yhdistää sotimisen teoriat ihmisen mielenmaisemaan, reagointiin ja toimintaan. Silti ollaan kaukana professori Jarmo Toiskallion kuvaamista kyborgisotilaista.

Mälkin puoliso KM Kaisu Mälkki on kirjoittanut asiantuntijana lisäkommentteja kirjaan. Mälkit siteeraavat usein toisiaan. Kirja käsittelee paljon myös johtamista ja johtajuutta, mikä kiinnostanee suuryritysten johdon kouluttajia.

Clausewitz ja Liddel Hart ovat paikallaan näissä yhteyksissä, mutta missä on esimerkiksi vietnamilainen kenraali, sotateoreetikko ja taloustieteen tohtori Vo Nguyen Giap? Hän sentään soti voittoisasti japanilaisia, ranskalaisia ja amerikkalaisia vastaan ja on kirjoittanut arvostettuja kirjoja sodankäynnin teorioista.

Sattumalta on juuri ilmestynyt everstiluutnantti, VTT Mika Kerttusen julkaisu ”Kuinka sota voitetaan. Sotilasstrategiasta ja sen tutkimisesta.” Kerttunen kehottaa lukemaan Clausewitzia...

HV

*Everstiluutnantti, VT Juha Mälkki:
Sotataittoa ihmisten johtajille. Suomen Mies 2010*

Hakuaika 7.3. - 12.4.2011

Yhteishausta upseerin uralle

Maanpuolustuskorkeakouluun haetaan keväisin valtakunnallisessa yhteishaussa. Voit hakea, jos olet käynyt aliupseerikurssin (AUK) tai reserviupseerikurssin (RUK), sekä olet valmistunut tai valmistumassa toisen asteen oppilaitoksesta. Katso tarkemmat linjakohtaiset hakukriteerit ja ikäjarat:

www.upseeriksi.fi

Hakuaika 7.3. - 12.4.2011

MPKK-opiskelijan etuuksia ovat esimerkiksi

- ilmaiseksi käytössä olevat työvälineet, mm. kannettava tietokone
- päiväraha
- maisterivaiheen opiskelusta maksettava palkka
- ilmainen majoitus ja ruuat
- monipuoliset urheilumahdollisuudet
- aktiivinen vapaa-ajantoiminta
- hyvä kurssihenki

